

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI

FAKULTA PEDAGOGICKÁ

Katedra sociálních studií a speciální pedagogiky

Studijní program: *Sociální péče*

Studijní obor: *Sociální pracovník*

Kód oboru: 7502R022

Název bakalářské práce:

*ANALÝZA A VYHODNOCENÍ SYSTÉMU POSKYTOVÁNÍ DÁVEK SOCIÁLNÍ PÉČE
V ČESKÉ REPUBLICE.*

*THE ANALYSIS AND THE EVALUATION OF THE BENEFITS ADMINISTRATION
SYSTEM IN THE CZECH REPUBLIC.*

Autor:

Marcela Vlčková
V Domkách 671
417 05 Osek

Podpis autora: _____

Vedoucí práce: Mgr. Květuše Sluková

Počet:

stran	Obrázků	tabulek	grafů	zdrojů	příloh
77	0	51	0	18	4 + 1 CD

CD obsahuje **celé** znění bakalářské práce.

V Liberci dne: 30.4.2006

Zadání bakalářské práce

Prohlášení o původnosti práce a využití výsledků bakalářské práce

Byl(a) jsem seznámen(a) s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědom(a) povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Bakalářskou práci jsem vypracoval(a) samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím bakalářské práce a konzultantem.

V Liberci dne: 30.4.2006

Podpis:

Poděkování

Chtěla bych upřímně poděkovat magistře Květuši Slukové, vedoucí práce, která nesmírnou dávkou ochoty, trpělivosti a cennými radami značně přispěla k vytvoření této bakalářské práce. Zvláště bych jí chtěla poděkovat za konstruktivní a věcné připomínky, které vedly k úspěšnému dokončení práce.

Dále bych chtěla poděkovat svým kolegyním a ostatním, kteří mi umožnili realizovat praktickou část bakalářské práce.

V neposlední řadě patří dík i mým nejbližším, a to za podporu, kterou mi věnovali.

Název BP : *ANALÝZA A VYHODNOCENÍ SYSTÉMU POSKYTOVÁNÍ DÁVEK SOCIÁLNÍ PÉČE V ČESKÉ REPUBLICE.*

Název BP : *THE ANALYSIS AND THE EVALUATION OF THE BENEFITS ADMINISTRATION SYSTEM IN THE CZECH REPUBLIC.*

Jméno a příjmení autora : Marcela Vlčková

Akademický rok odevzdání BP : 2005/2006

Vedoucí BP : Mgr. Květuše Sluková

Resumé

Bakalářská práce se zabývala problematikou poskytování dávek sociální péče v České republice se zaměřením na region Mostecka. Blíže byla zaměřena na systém dávek sociální péče pro sociálně potřebné rodiny s dětmi, které tyto dávky pobírají na pověřeném obecním úřadě s rozšířenou působností, konkrétně v Litvínově, a to za období uplynulých dvou let.

Cílem bylo zjištění, zda současný systém poskytování a vyplacení dávek vyhovuje jejím poskytovatelům a příjemcům.

Práci tvořily dvě stěžejní oblasti. Část teoretická, která popisovala a objasňovala základní problematiku poskytování dávek sociální péče dle platné legislativy, metodických postupů nadřízených orgánů a vycházela z výsledků provedených Nejvyšším kontrolním úřadem v roce 2004. Praktická část zjišťovala pomocí výzkumných metod jako byl dotazník, analýza spisové dokumentace, rozhovor a případová studie, jak je hodnocen současný systém sociálními pracovníky a samotnými klienty odboru sociálních věcí příslušného úřadu. Výsledky dotazníků a rozhovorů korespondovaly s výsledky provedené analýzy spisové dokumentace a případová studie dokreslila současnou problematiku.

Klíčová slova

Dávka sociální péče – social welfare benefit

Sociální potřebnost – social usefulness

Sociálně potřebná rodina – socially useful family

Životní minimum – subsistence minimum

Výkon státní správy – execution of the State Authority

Poskytovatel dávek – Benefits Provider

Příjemce dávek – Benefits Recipient

Summary

My Bachelor thesis deals with the issues associated with the system of social welfare benefits provisioning in the Czech Republic, particularly focused on the region around the city Most. More specifically, the thesis deals with the system of social welfare benefits for socially useful families with children belonging to the pertinent authority in the city of Litvinov for last two years.

Finding whether the current systems of welfare benefits provisioning suits both to those who are distributing these benefits as well as to those who are obtaining these was the main objective of the thesis.

My thesis consists of two main parts. Theoretical part outlines and explains basic issues of social welfare benefits provisioning, describes relevant legal framework, methodological procedures developed by superior authorities and was developed based on findings and recommendations of inspection made by The Supreme Control Office in 2004. In practical part, there was researched how the current system of welfare benefits provisioning is perceived and assessed by social workers as well as by clients (recipients of the benefits) of the pertinent authority. In conducting research, various research methodologies were used, such as questionnaires, structured interviews, analyses of archive documents, case studies, etc. All researched methods used resulted in similar findings which only confirmed validity of the research.

Obsah

1	Úvod.....	8
1.1	Popis metod sociálně vědního výzkumu	10
1.1.1	Dotazovací techniky.....	10
1.1.2	Nepřímé techniky sběru dat, pomocné metody :	14
1.2	Použité metody.....	14
2	Teoretická část	17
2.1	Vymezení pojmů dávky sociální péče, sociální potřebnost, životní minimum.....	17
2.2	Posuzování sociální potřebnosti.....	19
2.3	Administrativní činnost u dávek sociální péče.....	20
2.3.1	Složitost administrativních úkonů	21
2.3.2	Terénní šetření.....	23
2.4	Součinnost s ostatními institucemi	24
2.5	Zvláštní odborná způsobilost.....	25
2.6	Stanoviska nadřízených a kontrolních orgánů	27
2.6.1	Stanovisko Ministerstva práce a sociálních věcí, odboru interního auditu a kontroly	27
2.6.2	Stanovisko Nejvyššího kontrolního úřadu (NKÚ)	28
3	Praktická část	30
3.1	Cíl praktické činnosti.....	30
3.2	Popis zkoumaného vzorku	30
3.3	Použité metody.....	31
3.4	Stanovení předpokladů.....	31
3.5	Získaná data a jejich interpretace	31
3.5.1	Dotazník pro sociální pracovníky.....	31
3.5.2	Dotazník pro klienty	44
3.5.3	Analýza spisové dokumentace	57
3.5.4	Případová studie	64
3.5.5	Rozhovory.....	68
3.6	Shrnutí výsledků praktické části	73
4	Závěr	74
5	Navrhovaná opatření	75
6	Seznam použitých zdrojů	76
7	Seznam příloh	77
8	Přílohy	

1 Úvod

Bakalářská práce se zabývá problematikou poskytování dávek sociální péče. Toto téma bylo vybráno a zpracováno s cílem popsat a zanalyzovat systém poskytování těchto dávek z hlediska výkonu sociální práce v mikroregionu Litvínovska, jakožto součásti regionu Mostecka, a to za období uplynulých dvou let.

Blíže je bakalářská práce zaměřena na systém poskytování dávek sociální péče pro rodiny s dětmi, které takové dávky pobírají na pověřených obecních úřadech s rozšířenou působností. Jedná se o úřady, které jsou pověřeny výkonem státní správy, jejímž zdrojem jsou finanční prostředky státu, převáděné prvotně do rozpočtu Ministerstva práce a sociálních věcí a které jsou určeny i pro výplaty dávek sociální péče. Je zde zmapována současná situace v oblasti poskytování dávek, například kdo a jakým způsobem pracuje se sociálně potřebnými rodinami na těchto úřadech, jak jsou dávky sociální péče přiznávány, vypláceny, co je jejich účelem, komu jsou určeny, jak pokrývají osobní potřeby člověka a náklady na domácnost, ale také je zde popsán systém vyplácení ze strany poskytovatele takové dávky, například jakým způsobem lze přiznat dávku, co je podkladem pro rozhodnutí o dávce, nezbytnost ověřování skutečností rozhodných pro výplatu dávek sociální péče, zda je dodržována účelnost a adresnost poskytovaných dávek, pravomoc sociálních pracovníků jakožto přímých poskytovatelů těchto dávek, metodické postupy, nezbytná administrativní činnost v systému výplat dávek, právní úprava, kontrolní činnost, spolupráce s institucemi nebo možnosti zneužívání dávek sociální péče.

Předpokladem bakalářské práce je ověření celého systému poskytování dávek sociální péče, k němuž budou použity výzkumné metody jako dotazník, a to pro příjemce dávek sociální péče odboru sociálních věcí Městského úřadu Litvínov, který bude anonymní, určen pro cca 50 respondentů; dále dotazník pro všechny sociální pracovníky téhož odboru, kteří pracují s dávkami; dotazník taktéž anonymní, určen pro cca 17 respondentů. Dále bude použit rozhovor se 2 sociálními pracovníky z úseku péče o sociálně potřebné občany, bude použita i

analýza spisové dokumentace (cca 25 spisů rodin s dětmi, které jsou příjemci dávek sociální péče minimálně za uplynulé 2 roky), a v neposlední řadě bude vypracována kasuistika pro dokreslení představy popsaného systému..

Výsledkem všech použitých metod by mělo být zjištění, zda současná legislativní úprava a postupy odpovídají potřebám jednotlivých příjemců dávek sociální péče a na druhé straně zda nenapomáhají stále se rozrůstajícímu počtu zneužívání těchto dávek.

V současné době probíhá jednání o přijetí zákona o hmotné nouzi a zákona o životním minimu, které by měly stávající systém dávek sociální péče výrazně změnit. Zda připravované zákony a novely stávajících právních předpisů povedou k odstranění nedostatků, k eliminaci možnosti zneužití dávek a potažmo ke zlepšení celého systému poskytování dávek sociální péče je otázkou budoucího hodnocení v průběhu aplikace těchto právních předpisů a závěr nelze předjímat.

1.1 Popis metod sociálně vědního výzkumu

(15) Sociologické výzkumy se snaží o získávání konkrétního údaje (číslo), o který se můžeme opřít. Cílem je získat objektivní zkušenost (informaci).

Provádí se dva výzkumy – kvantitativní (počet) a kvalitativní (kvalita).

Kvantitativní – získáváme informace od velkého množství jedinců (vzorek cca 1000 lidí, kteří reprezentují celou populaci). Výsledkem je číslo- průměr, procenta. Musí být stejné podmínky pro všechny. Odpověď je omezena tím, jak se respondent ptám a jaké odpovědi mu nabídnu. Kvantitativní výzkum je používán nejčastěji.

Kvalitativní – hovoříme o malém počtu respondentů. Výsledkem nejsou čísla, ale rozsáhlé popisy (analytické popisy) té dané skupiny. Výhodou je, že se dostáváme do hloubky daného problému. Na řadu problémů se doptáme.

1.1.1 Dotazovací techniky

- takové, kdy vysíláme k jednotlivci či skupině dotazy. Patří sem dotazník a rozhovor.

- ***Dotazník***

Dotazník je nejčastější používaná technika sběru dat. Jde o standardizovanou techniku sběru dat, která se uplatňuje u kvantitativních výzkumů. Je to metoda, která umožňuje dotazování většího počtu lidí stejným způsobem (15). Dotazník slouží k hromadnému zjišťování jevů, např. osobnostních vlastností, postojů, názorů, zájmů apod. Přednosti dotazníků spočívají v časově menší náročnosti a lze jimi získat hodně údajů v poměrně krátkém časovém úseku od více osob současně. K negativním stránkám patří omezení osobního kontaktu (1:33,34).

Úvod dotazníku :

Uvádíme účel dotazníku (k čemu slouží), představujeme svoji práci, kdo zpracovává, jak dlouho bude dotazník trvat, dále v úvodu musí být informace o anonymitě.

Struktura dotazníku a postup otázek:

Na začátku se kladou jednodušší obecnější otázky, potřebujeme, aby se respondent začal soustředil na problém. Ve středu dotazníku jsou zásadní otázky, náročnější na přemýšlení. Na závěr dotazníku odlehčené dotazy (ptáme se na sociodemografické, neboli identifikační otázky - věk, pohlaví, vzdělání, postavení, vybavení domácnosti-které poukazuje na životní styl dotazovaného, příjem rodiny-je lepší se ptát na celkový příjem rodiny, než na jednotlivé výše platů jednotlivých členů rodiny, apod.).

Pilotáž – otestování výzkumné techniky sběru dat :

Dotazy musí být upraveny tak, aby tomu tazatelé rozuměli. Testuje délku dotazníku, správné formulace otázek, zda v něm jsou všechny možné odpovědi a zda jsou vhodně nabídnuty. Zjišťujeme, zda je dotazník tzv. průchozí, zda jsou jej dotazovaní schopni vyplnit. Dotazníku musí rozumět všechny soc. vrstvy.

Formulace otázek :

- Pravidla:
- 1) každá otázka se ptá pouze na jednu věc
  - 2) otázka nesmí obsahovat cizí slova
  - 3) otázky nesmí být sugestivní (otázka nesmí vsugerovat odpověď)
  - 4) otázky by měly být zdvořilé

Odpovědi :

Variantám odpovědí říkáme škály. U odpovědí nesmí chybět žádná varianta, která je relevantní a odpovědi se také nesmí překrývat. Musíme vědět na co se v otázce ptáme a co s odpovědí budeme dělat.

Typy otázek :

Otevřené otázky – položíme otázku a klient sám odpoví, co si myslí-umožňují obsáhlejší odpovědi

Uzavřené otázky – položíme otázku a čekáme na odpověď – respondent má výběr z možností, nejčastěji formou zaškrtování.

Uzavřené otázky výběrové – nabídneme odpověď a respondent vybere pouze jednu odpověď.

Uzavřené otázky výčtové – respondent může vybrat více odpovědí (příklad.: zaškrtněte vše, co platí; nebo vyberte max. tři varianty)

Uzavřené otázky alternativní – znamená varianty.

Například : ano-ne

muž-žena

nemocný-zdravý

Užíváme je minimálně. Většinou dáváme čtyřbodové hodnocení – škála. Uprostřed škály nedáváme možnost nevím.

Uzavřené filtrační otázky – otázka, která ovlivňuje to, kteří respondenti budou dotazováni na otázky následující (pokud respondent na dotaz „jste v evidenci úřadu práce““ odpoví ne, nemá smysl se ho ptát, jak dlouho tam je).

Ostatní rozlišení :

Dotazníky : volí se určitý typ otázek

Inventáře : oznamovací věty, výpovědi, tvrzení – respondent zaškrťává nejčastěji míru souhlasu či nesouhlasu

Rozdělení dle počtu vlastností nebo rysů, které dotazník měří :

Jednorozměrné

Vícerozměrné : měří dvě nebo více vlastností a rysů osobnosti

Standardní dotazník by neměl přesáhnout dobu 45 minut. Využívá se přídavných jmen u škál odpovědí - velmi dobře, celkem dobře nebo docela dobře, celkem špatně nebo docela špatně, velmi špatně. Tyto škály umožňují rozumět tomu, jaká škála vlastně je.

• Rozhovor

(15) Rozhovor je cílená technika sběru dat. Má tři varianty, které se řídí mírou standardizace.

Standardizovaný rozhovor :

Přesně formulované otázky, přesně dané pořadí. Rozdíl mezi standardizovaným rozhovorem a dotazníkem je, že u rozhovoru nemáme varianty nabízených odpovědí. U rozhovoru necháme respondenta volně hovořit o tom, co si myslí. Jde spíše o kvalitativní metodu - jedná se maximálně o desítky lidí.

Polostandardizovaný rozhovor :

Máme dané otázky a pořadí, ale ponecháváme si prostor na pokládání doplňujících otázek, kterých využíváme.

Nestandardizovaný rozhovor :

Volíme tehdy, pokud máme těžká témata nebo nemáme dostatek informací o problému. Nemáme formulované otázky a nemáme stanovené jejich pořadí.(máme podklady a okruhy).

(1:32,33) Rozhovorem nejčastěji zjišťujeme názory, postoje, zájmy, ale i přání, obavy, konflikty, problémy osobnosti.

Kladem je bezprostřední styk tazatele a tázaného.

Podle počtu osob rozlišujeme rozhovor na :

Skupinový (beseda)

Individuální

Podle způsobu techniky rozhovoru je dělíme na :

Nedirektivní techniky : vychází z toho, že pohled člověka na jeho vlastní problémy je nejvhodnějším základem pro jejich pochopení a rozbor. Základní princip spočívá v navození atmosféry důvěry, vřelosti a empatie. Terapeut je opravdový, s upřímným zájmem o klienta, kterého akceptuje a neudílí mu rady, nehodnotí.

Direktivní techniky : povoleno udílení rad, kladení otázek, hodnocení. Terapeut je v tomto vztahu aktivní, zatímco klient je stavěn do pozice pasivní.

Formy rozhovoru :

Volný (spontánní odpověď tázaného)

Řízený (interview) – vyžaduje volbu otázek, jejich sled apod.

Otázky :

Přímé : míří přímo k problému

Nepřímé : vedou k cíli oklikou

Možnosti registrace rozhovoru :

Písemný zápis : užívá se nejčastěji

Použití magnetofonů, diktafonů nebo videozáznamu : tázaný by měl s touto formou předem souhlasit a být na ni vhodně připraven

Části rozhovoru :

Úvodní : k navození přátelské atmosféry a kontaktu, rozhovor by měl začínat obecnými otázkami

Hlavní : zaměření na konkrétní problém

Závěrečná : racionální analýza sdělení

1.1.2 Nepřímé techniky sběru dat, pomocné metody :

- ***Studium dokumentace***

Dokumentace obvykle poskytuje objektivní údaje o jedinci. Při studiu dokumentace musíme být schopni vyhledat podstatné informace, se kterými zacházíme obezřetně a přísně se dodržujeme jejich důvěrnost(1:40).

- ***Kazuistika***

Případová studie (studie jednotlivého případu a jeho popis). Slouží k lepšímu pochopení a ilustraci určitého případu. Kazuistika může být získána kombinací několika metod najednou. Aby plnila svůj účel, měla by být stručná a výstižná, může být však krátká i dlouhá (1:40).

1.2 Použité metody

V bakalářské práci byly použity tyto výzkumné metody : dotazník, rozhovor, analýza spisové dokumentace a kazuistika.

- ***2 dotazníky :***

Dotazník pro sociální pracovníky : dotazník je určen pro 17 sociálních pracovníků odboru sociálních věcí Městského úřadu Litvínov, pracujících na úseku dávek nebo služeb sociální péče. Výběr pracovníků

byl zaměřen pouze na ty, kteří spravují daný úsek, jelikož mohou nejlépe zhodnotit současný systém vyplácení dávek sociální péče ze strany poskytovatele. Dotazník má za cíl zjistit, zda dle názorů dotazovaných, je nastavený současný systém vyplácení dávek pro poskytovatele i uživatele vyhovující či nikoliv a zda tento systém nenapomáhá k plošné neúčelovosti při poskytování dávek sociálně potřebným občanům.

Dotazník pro klienty : dotazník je určen pro cca 50 klientů shora uvedeného odboru, kteří pobírají dávky sociální péče. Dotazník má za cíl zjistit, zda samotným příjemcům těchto dávek vyhovuje či nevyhovuje současný systém poskytování dávek, jaké mají zkušenosti a názory. Současně by měl dotazník odhalit i případné legislativní nedostatky vedoucí k zneužívání dávek klienty ve smyslu nedostatku motivace pro vyčlenění ze sociálně slabší vrstvy obyvatelstva.

Dotazníková metoda výzkumu byla zvolena z důvodu možnosti získání co nejvíce údajů od více osob současně v krátkém časovém úseku. K vypracování byl použit standardizovaný dotazník, v němž jsou kombinace otevřených i uzavřených otázek. Vyplnění obou dotazníků nepřesahuje dobu 20 minut a mohli by být použity v případě potřeby i na jiných úřadech stejného stupně, tedy na obecních úřadech obcí s rozšířenou působností – vykonávající státní správu na úseku dávek nebo služeb sociální péče.

- **rozhovor :**

Rozhovor bude uskutečněn s 2 pracovníky, kteří vykonávají sociální práci na úseku dávek sociální péče shora uvedeného odboru sociálních věcí, déle než 2 roky. Tito pracovníci patří mezi 17 pracovníků, kteří budou osloveni i k vyplnění dotazníku určeného pro sociální pracovníky. S rozhovorem ochotně souhlasili, chtějí svými názory přispět k tématu o zneužívání dávek sociální péče. Výběr pracovníků byl proveden s ohledem na předchozí zkušenosti s vyplácením sociálních dávek, které by měli být delší než 2 roky, jelikož bakalářská práce je hlouběji zaměřena na sociálně potřebné rodiny s dětmi pobírající dávku sociální péče v uplynulých 2 letech na stejném úřadu.

Rozhovor byl zvolen z důvodu možnosti získání názorů a postojů na problematiku spojených s bezprostředním kontaktem s tázaným. Rozhovor bude nestandardizovaný (bez přesného pořadí otázek, pouze vymezen okruh), individuální (vyloučení rušivých elementů) a volný (spontánnost odpovědí), s přímými otázkami a s písemnou formou zápisu.

- ***Analýza spisové dokumentace***

Studium dokumentace proběhne cca u 25 spisů sociálně potřebných rodin vedených na úseku dávek sociální péče, kteří pobírají opakovanou dávku více než 2 roky. Studium bude zaměřeno na získání dalších nezbytných podkladů pro cíl této práce, analýza nabídne sledování kritérií jako věk, počet dětí, celkové příjmy v rodině, způsob bydlení, délka pobírání dávky soc. péče nebo doba evidence na úřadu práce. Vzorek bude náhodný, každý sociální pracovník poskytne spisy ze svého úseku (dávky sociální péče jsou abecedně řazeny).

Tato metoda by měla poskytnout objektivní údaje o uvedené problematice.

- ***Kazuistika***

Případová studie bude mít doplňující charakter, poslouží k dokreslení představy o současném systému. Kazuistika bude získána kombinací metod : anamnézy a studia dokumentace.

2 Teoretická část

2.1 Vymezení pojmů dávky sociální péče, sociální potřebnost, životní minimum

Dávky sociální péče

- V zákoně č. 114/1988 Sb., o působnosti orgánů České republiky v sociálním zabezpečení, v platném znění, se vymezuje pojem dávky sociální péče jako součást sociálního zabezpečení, které zajišťují jednotlivé orgány sociálního zabezpečení. Mezi takové orgány patří i obce a obecní úřady, které působí na úseku sociální péče a které při poskytování dávek a služeb sociální péče poskytují občanům odbornou pomoc (3:§1,4a,14).
- V zákoně č. 100/1988 Sb., o sociálním zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů, je základní zásadou právo na sociální zabezpečení, které se zaručuje všem občanům. Dávky sociálního zabezpečení poskytuje stát. Sociální zabezpečení podle tohoto zákona zahrnuje i sociální péči jejímž rozsahem zajišťuje stát pomoc občanům, jejichž životní potřeby nejsou dostatečně zabezpečeny příjmy z pracovní činnosti, dávkami důchodového nebo nemocenského zabezpečení, popřípadě jinými příjmy, a občanům, kteří ji potřebují vzhledem ke svému zdravotnímu stavu nebo věku, anebo kteří bez pomoci společnosti nemohou překonat obtížnou životní situaci nebo nepříznivé životní poměry (4:§1,2,73).
- Dle vyhlášky č. 182/1991 Sb., kterou se provádí zákon o sociálním zabezpečení a zákon České národní rady o působnosti orgánů České republiky v sociálním zabezpečení, se občanům poskytují peněžité dávky, které jsou opakované nebo jednorázové, a dále věcné dávky, za které se považuje zabezpečení namáhavějších pracovních úkonů nutných k provozu a údržbě domácnosti nebo jejich úhradu, popřípadě poskytnutí předmětů k uspokojování životních potřeb (5:§ 23,32).

Sociální potřebnost

- O pojmu *sociální potřebnost* hovoří především zákon č. 482/1991 Sb., o sociální potřebnosti, ve znění pozdějších předpisů. Tento vymezuje okruh osob, které se považují za sociálně potřebné. Takovými jsou například občané, jejichž příjem nedosahuje částek životního minima stanovených zákonem o životním minimu a tento příjem si nemohou zvýšit vzhledem ke svému věku, zdravotnímu stavu, nebo z jiných vážných důvodů vlastním přičiněním. Zároveň však může být sociálně potřebný i občan, jehož příjem je vyšší než částky životního minima, se zřetelem na jeho celkové sociální a majetkové poměry, jsou-li nezbytné náklady na zajištění jeho výživy a ostatních základních osobních potřeb a nezbytné náklady na domácnost stanovené zákonem o životním minimu odůvodněně vyšší a občan nemůže tyto náklady uhradit vlastním přičiněním (6:§1,3).

Životní minimum

- Dle zákona č. 463/1991 Sb., o životním minimu, ve zn. pozdějších předpisů, je životní minimum společensky uznanou minimální hranicí příjmů občana, pod níž nastává stav hmotné nouze. Občanům, jejichž příjmy nedosahují životního minima a kteří si nemohou tyto příjmy zvýšit vzhledem ke svému věku, zdravotnímu stavu a nebo z jiných vážných důvodů vlastním přičiněním, zejména vlastní prací, se poskytuje pomoc. Za životní minimum občana nebo občanů se považuje úhrn částek k zajištění výživy a ostatních základních osobních potřeb a k zajištění nezbytných nákladů na domácnost (7:§1,3). V současné době (k 1.10.2004 došlo zatím k poslednímu zvýšení životního minima) se za částku potřebnou **k zajištění výživy a ostatních základních osobních potřeb považuje**
  - a) 1720,-Kč, jde-li o dítě do 6 let věku
  - b) 1920,-Kč, jde-li o dítě od 6 do 10 let věku
  - c) 2270,-Kč, jde-li o dítě od 10 do 15 let věku
  - d) 2490,-Kč, jde-li o *nezaopatřené dítě od 15 do 26 let věku
  - e) 2360,-Kč u ostatních občanů

a za částku potřebnou **k zajištění nezbytných nákladů na domácnost se považuje**

- a) 1940,-Kč, jde-li o jednotlivce
- b) 2530,-Kč, žijí-li v domácnosti 2 osoby
- c) 3140,-Kč, žijí-li v domácnosti 3 nebo 4 osoby
- d) 3520,-Kč, žije-li v domácnosti 5 nebo více osob

Žije-li v domácnosti více osob, započítává se částka na domácnost pouze jednou (7:§3).

* Nezaopatřenost dítěte se pro účely tohoto zákona posuzuje podle zákona o státní sociální podpoře - za nezaopatřené dítě se považuje dítě do skončení povinné školní docházky, a poté, nejdéle však do 26. roku věku, jestliže se soustavně připravuje na budoucí povolání (8:§11).

2.2 Posuzování sociální potřeby

Posuzování sociální potřeby se provádí dle, již zmíněného, zákona o sociální potřeby. Tento právě mimo jiné hovoří i o poskytování jednorázových nebo měsíčně se opakujících peněžitých nebo věcných dávkách k zabezpečení výživy a ostatních základních osobních potřeb a k zajištění nezbytných nákladů na domácnost, které slouží k doplnění příjmu všech společně posuzovaných osob. Při rozhodování o výši jednorázové nebo měsíčně se opakující peněžitě nebo věcné dávky se přihlíží k částkám životního minima, ke skutečným odůvodněným nákladům na zabezpečení výživy a ostatních základních potřeb a nezbytných nákladů na domácnost posuzovaného občana (společně posuzovaných osob), k výši příjmu a k majetkovým poměrům. Společně posuzovanou osobu je občan žijící ve společné domácnosti (domácnost tvoří občané, kteří spolu trvale žijí a společně uhrazují náklady na své potřeby).

Občan vedený v evidenci uchazečů o zaměstnání se však nepovažuje za sociálně potřebného, pokud neprojevuje snahu zabezpečit si zvýšení příjmu vlastní prací. Taktéž se za sociálně potřebného nepovažuje občan,

i když jeho příjem nedosahuje částek životního minima, jestliže není v pracovním nebo obdobném vztahu ani nevykonává samostatnou výdělečnou činnost a není veden v evidenci uchazečů o zaměstnání, to však neplatí u poživatelů starobního důchodu nebo plného invalidního důchodu, občana staršího 65 let, u osob, které celodenně, osobně a řádně pečují alespoň o jedno dítě do 4 let věku, nebo o dítě dlouhodobě těžce zdravotně postižené vyžadující mimořádnou péči a u osob, které celodenně, osobně a řádně pečují o blízkou nebo jinou osobu převážně nebo úplně bezmocnou, nebo o částečně bezmocnou osobu starší 80 let (6:§1,3,4). Tito občané mohou pobírat jiný druh dávky sociální péče, u které se nezkoumá sociální potřebnost, a to je příspěvek při péči o blízkou nebo jinou osobu dle zákona o sociálním zabezpečení (4:§80-85).

Zvláštní formou dávky sociální péče, která se poskytuje podle zákona o sociální potřebnosti, je dávka sociální péče v mimořádných případech. Tato se poskytuje občanu, který nesplňuje podmínky pro poskytování jednorázových nebo měsíčně se opakujících peněžitých nebo věcných dávek k zabezpečení výživy a ostatních základních osobních potřeb a k zajištění nezbytných nákladů na domácnost, ale jemuž hrozí vážná újma na zdraví. V tomto případě se mu poskytne pomoc v nezbytném rozsahu a to formou věcné nebo peněžité dávky, popřípadě služby sociální péče. Nezbytná pomoc se poskytne také nezletilému občanu, který nemá trvalý pobyt na území České republiky, jestliže mu hrozí vážná újma na zdraví nebo je ohrožena jeho řádná výchova (6:§8a).

2.3 Administrativní činnost u dávek sociální péče

Dle kontrolní činnosti prováděné v březnu-srpnu 2004 Nejvyšším kontrolním úřadem na vybraných obecních úřadech obcí s rozšířenou působností za účelem prověření systému vyplácení dávek sociální péče osobám sociálně potřebným bylo zjištěno, že při rozhodování o poskytnutí jedné dávky jednomu žadateli musí sociální pracovník aplikovat právní úpravu obsaženou minimálně v šesti právních předpisech, procesní úprava je obsažena ve třech z nich. Systém

vyplácení dávek sociální péče osobám sociálně potřebným je složitý a náročný nejen z hlediska právní úpravy a vlastního poskytování dávek, ale i z hlediska institucionálního zabezpečení (9:405). Z kontroly u obcí dále vyplynulo, že neexistují základní tiskopisy s jednotným obsahem ani vzory tiskopisů, na základě kterých se rozhoduje o dávkách osobám sociálně potřebným. Formuláře si obce převážně vytvářejí a aktualizují samy, čímž se zvyšuje administrativní náročnost, a navíc se nevylučuje, aby obce sledovaly různé údaje a rozhodovaly o žádosti na základě ne zcela stejných skutečností (9:408).

2.3.1 Složitost administrativních úkonů

Při výkonu sociální práce na pověřených obecních úřadech s rozšířenou působností /pojem pověřený obecní úřad s rozšířenou působností řeší zákon č. 128/2000 Sb., o obecním zřízení – „obecní úřad, který vedle přenesené působnosti vykonává v rozsahu jemu svěřeném zvláštními zákony přenesenou působnost ve správním obvodu určeném prováděcím předpisem“, přičemž zvláštním zákonem je příloha č. 1, 2 k zákonu č. 314/2002 Sb., o stanovení obcí s pověřeným obecním úřadem a stanovení obcí s rozšířenou působností – jmenovitě uvedeny dotčené obce (10:§64)/, které se zabývají především agendou dávek a služeb sociální péče určených pro nezaměstnané nebo pro rodiny s dětmi, dnes **administrativa tvoří 40% – 60%** z časového snímku dne, přičemž dalších **20% - 40% času náleží jednání s klienty, 5% - 20% tvoří sociální šetření a 1% - 10% činí ostatní činnosti (9:406)**. Vlivem tohoto se již nejedná o výkon sociální práce v pravém slova smyslu, která by měla být jakousi celkovou péčí o člověka, o kontaktech, konzultacích, diagnostické a terapeutické práci, o prevenci, ale jde spíše o zautomatizované provádění nezbytné administrativy. Klient se dnes například vůbec nevyhledává, depistáž je nevyužívaným postupem v práci sociálního pracovníka-úředníka, daleko častěji je využito písemného oznámení další osobou, nebo institucí, která na sociální problém klienta upozorní. Ovšem nejčastější způsob seznámení se s klientem je institucionální, tedy přicházejí většinou na doporučení

ostatních orgánů, kde již klient byl, jako jsou např. úřady práce, školská zařízení, správy sociálního zabezpečení, praktičtí lékaři, policejní orgány, občanská sdružení apod. Klient poté přichází s požadavkem již rovnou na poskytnutí konkrétní pomoci. V případě, že jeho návštěva je bez pomoci dalších organizací, přichází proto, že mu to „soused poradil“, nebo „to slyšel“. Jelikož je zde popisována oblast dávek a služeb sociální péče, jde-li o požadavek poskytování konkrétní pomoci, míní se tím zabezpečování formou peněžitých dávek. Služby jsou poskytovány v menší míře.

Sociální práce tedy spočívá v poskytnutí dávky sociální péče peněžitou formou. To vyžaduje ze strany žadatele-klienta, vyplnění příslušné žádosti o poskytnutí dávky sociální péče a předložení nezbytných dokladů nutných pro stanovení výše dávky. Samotné vyplňování žádosti a předkládání požadovaných dokladů je pro tyto osoby mnohdy velice těžko srozumitelné a časově náročné, taktéž je výčet předkládaných dokladů časově náročný pro úředníka, který žádost zpracovává. Není výjimkou, že od první návštěvy úřadu klientem, do vyřízení a následného prvního vyplacení dávky soc. péče uplyne doba delší než 1 měsíc. Přitom zákon o správním řízení stanovuje lhůty pro rozhodnutí, které mají být v jednoduchých věcech bezodkladné, v ostatních případech je správní orgán povinen rozhodnout ve věci do 30 dnů od zahájení řízení a ve zvlášť složitých případech nejdéle do 60 dnů (12:§49). Taktéž zákon o sociálním zabezpečení hovoří o tom, že dávka sociální péče se vyplácí dopředu v pravidelných měsíčních splátkách (4:§101) a v neposlední řadě ze zákona o sociální potřebnosti přímo vyplývá, že dávka sociální péče je určena sociálně potřebnému občanu k pokrytí nezbytných nákladů spojených s výživou, základními osobními potřebami a k pokrytí nezbytných nákladů na domácnost (6:§4) a takové potřeby má občan každý den.

Zdlouhavému procesu při vyřizování žádostí o dávky sociální péče napomáhá nutnost postihnout mnoha oblastí najednou, je to nespočet informací týkajících se sociálních, ekonomických, rodinných, bytových a majetkových poměrů každého žadatele o tuto dávku. **V průměru se od klienta vyžaduje až 40 různých údajů uvedených v žádosti,** které se

získají doložením příslušných dokladů nebo vyplněním předložených tiskopisů. Přitom ne všechny údaje vypovídají o skutečném a aktuálním stavu v poměrech klienta nebo celé rodiny. Některé údaje mohou být dokonce účelově vyplněné nebo naopak ponechané bez vyplnění, z důvodu předpokladu získání větší peněžité dávky ve prospěch klienta.

V příloze č. 1 této práce je uveden používaný vzor žádosti o dávku sociální péče.

2.3.2 Terénní šetření

Dle interních metodik nadřízených orgánů (krajské úřady a Ministerstvo práce a sociálních věcí), které se dostávají na obecní úřady obcí s rozšířenou působností v tištěné formě, v tzv. komentářích, nebo zprostředkovaně, přes vedoucí úředníky, kteří se účastní pravidelných porad na jednotlivých krajských úřadech, je **terénní šetření nezbytnou součástí sociálního šetření** a mělo by být prováděno před poskytnutím samotné dávky nebo služby sociální péče.

Podstatou terénního šetření je ověření, popřípadě doplnění a upřesnění uvedených skutečností klientem-žadatelem v žádosti o dávku sociální péče, např. zjištění rodinných poměrů – počet členů domácnosti, vztah k žadateli ve smyslu případného zahrnutí do okruhu společně posuzovaných osob, ekonomických poměrů - zaměstnanost, nezaměstnanost, čerpání dávek důchodového nebo nemocenského zabezpečení, bytových poměrů – kvalita bydlení, velikost bytové jednotky, hygienické podmínky, vybavenost bytu, sociálních poměrů – vztahy a atmosféra v rodině.

Z důvodu velkého pracovního vytížení však sociální pracovníci věnují terénnímu šetření pouze 5 – 20% času (9:406), z čehož vyplývá, že toto je vykonáváno skoro výjimečně. Tím tedy může docházet k situacím, kdy bez provedení terénního šetření a tedy i bez ověření rozhodných skutečností mající vliv na výši dávky, není spolehlivě zjištěn stav věci a dávka nebo služba je poté přiznána nebo poskytována neoprávněně, nebo vyplácena ve vyšší částce než náleží.

Absence tohoto úkonu může napomáhat příjemcům dávek sociální péče k poskytování a uvádění nepravdivých údajů.

Terénní šetření, jako kontrolní činnost, se může provádět v bytě zúčastněných osob, a to pověřenou osobou nebo zaměstnancem obce (3:§26). Kontrolní činnost se vztahuje i na kontrolu hospodaření s poskytnutými příspěvky a vrácení poskytnutých příspěvků, jestliže byly použity v rozporu s účelem, na který byly poskytnuty (4:§73a). **Zaměstnanec může být také při výkonu sociálně právní ochrany dětí pověřen šetřit poměry v rodinách, školských a zdravotnických zařízeních (11:§52).**

2.4 Součinnost s ostatními institucemi

Správní orgány jsou povinny chránit zájmy státu a společnosti, práva a zájmy občanů a organizací a důsledně vyžadovat plnění jejich povinností. Dále jsou povinny postupovat v řízení v úzké součinnosti s občany a organizacemi a dát jim vždy příležitost k účinnému hájení práv a zájmů. Rozhodnutí správních orgánů musí vycházet ze spolehlivě zjištěného stavu věci (12:§3).

Při poskytování sociální péče občanům obec spolupracuje se státními orgány, školskými a zdravotnickými zařízeními, občanskými sdruženími, církvemi a jinými organizacemi (3:§15).

Podstatnou roli ve spolupráci hrají úřady práce, které obecnímu úřadu poskytují důležité údaje ohledně nezaměstnaných klientů, kteří prochází evidencí úřadu práce jako uchazeči o zaměstnání. Vytvářejí aktuální měsíční přehledy o uchazečích o zaměstnání a jejich výplatách podpor v nezaměstnanosti nebo při rekvalifikaci. Dále např. nově vytvářejí i stručný přehled osob, které jsou v krátkodobém zaměstnání. Toto zpracování je na úřady zasíláno většinou elektronickou cestou vždy v průběhu měsíce tak, aby údaje mohly být úřadům k dispozici před výplatním termínem opakovaných dávek soc. péče. Tímto je zaručena nezávislá kontrola údajů, které by měl, nebo které uvádí, klient, pobírající dávku, jelikož příjmy společně posuzovaných osob mají

nevýraznější vliv na konečnou výši vyplácené dávky soc. péče. Obdobné je i zpracování až šesti měsíčních přehledů výplat dávek státní sociální podpory, které úřady práce poskytnou obcím na jejich písemné vyžádání.

V rámci jednoho úřadu je zajišťována spolupráce i s ostatními odbory nebo odděleními, které poskytují na písemném podkladě informace, nejčastěji se jedná o informace z evidence obyvatel a matriky, z evidence vlastníků motorových vozidel, z evidence živnostníků a osob samostatně výdělečně činných. Dále je nezbytným součinným orgánem i obecní policie a útvary policie České republiky, které spolupracují především v oblasti sociálně právní ochrany dětí, ale i při hledání osob jak nezletilých tak dospělých.

Důležitou součástí spolupráce jsou i školská zařízení, především základní školy, které v rámci součinnosti poskytují informace o záškolácích nebo výchovně problémových dětech a rodinách.

Především pak poradenskou činnost ve spolupráci s obcí zajišťují i občanská sdružení, např. občanská sdružení zaměřená na péči o zdravotně postižené děti a mládež nebo občanská sdružení zabývající se komplexním sociálním poradenstvím.

Nezbytné informace mohou poskytnout i běžní občané, kteří upozorní na nějaký sociální problém.

Některé orgány a instituce nebyli jako příklad součinnosti v dávkovém systému uvedeny, jelikož spolupracují v omezené míře. Jedná se okresní správy sociálního zabezpečení v otázkách důchodového a nemocenského zabezpečení a o zdravotnická zařízení.

2.5 Zvláštní odborná způsobilost

Důležitou součástí vzdělávání úředníků, kromě vstupního a průběžného vzdělávání, je **zvláštní odborná způsobilost. Tu zajišťuje územní samosprávný celek (obec) nejpozději do 18 měsíců od vzniku pracovního poměru úředníka,** nebo ode dne, kdy začal vykonávat činnost, pro jejíž výkon je prokázání zvláštní odborné způsobilosti

předpokladem. **Zvláštní odborná způsobilost** se ověřuje zkouškou a prokazuje osvědčením. Je to souhrn znalostí a dovedností nezbytných pro výkon činnosti stanovených prováděcím předpisem, **má obecnou a zvláštní část. Obecná část zahrnuje** znalost základů veřejné správy, zvláště obecných principů organizace a činnosti veřejné správy, znalost zákona o obcích, zákona o krajích, zákona o hlavním městě Praze a zákona o správním řízení, a schopnost aplikace těchto znalostí. **Zvláštní část zahrnuje** znalosti nezbytné k výkonu správních činností stanovených prováděcím předpisem, zvláště znalost působnosti orgánů územní samosprávy (obec) a územních správních úřadů (pověřené obecní úřady) vztahující se k těmto činnostem, a schopnost jejich aplikace (13:§21).

Úředník – sociální pracovník, získává osvědčení o zvláštní odborné způsobilosti pro výkon sociální práce na úseku sociální péče. Získáním osvědčení se má za to, že takový úředník ovládá aplikaci především stěžejních zvláštních předpisů týkajících se výkonu sociální péče na úseku dávek a služeb, tedy působnostního zákona, zákona o životním minimu, sociální potřebnosti, o sociálním zabezpečení, ale také by měl mít znalosti ze zákona o sociálně právní ochraně dětí, státní sociální podpory a zákona o zaměstnanosti. Samozřejmě, že musí umět pracovat i s ostatními zákony a předpisy, ale jelikož tyto nevyužívá denně, postačuje znalost jen dílčích částí.

Znalost výše uvedených předpisů vyžaduje časově velmi náročné soustavné sledování legislativních úprav a změn, jelikož nejpodstatnější informace jsou obsaženy až v pěti různých právních předpisech a úprava jen například jednoho z nich se odráží v aplikaci ostatních. Jedná se především o sledování změn částek životního minima, výše důchodů, příjmu osob samostatně výdělečně činných, výše podpor v nezaměstnanosti a změn v nároku na dávky sociální péče, státní sociální podpory, na dávky důchodového a nemocenského zabezpečení apod.

Právní úpravou dávek sociální péče se například zabýval i Nejvyšší kontrolní úřad, který při své kontrolní činnosti provedené v roce 2004 na 19 vybraných úřadech konstatoval, že systém vyplácení dávek osobám

sociálně potřebným je z hlediska právní úpravy a vlastního poskytování složitý a náročný (9:405).

2.6 Stanoviska nadřízených a kontrolních orgánů

2.6.1 Stanovisko Ministerstva práce a sociálních věcí, odboru interního auditu a kontroly

Dne 1.3.2005 byl v Praze pod č.j. 2005/13023/12 vypracován a zaslán ředitelům všech 14 krajských úřadů písemný závěr o výsledku kontrol provedených v 2. pololetí roku 2004. Z této kontroly byl vypracován souhrnný materiál o zjištěných nedostacích, strukturovaný podle jednotlivých úseků (státní sociální podpory, sociální péče, civilní služby a sociálně právní ochrany dětí) a právních předpisů. Kontrolu výkonu státní správy v přenesené působnosti prováděly krajské úřady na obcích a úřadech práce, jejíž cílem bylo prověření dodržování právních předpisů. Kontrolu prováděli zaměstnanci krajských úřadů na základě pověření vydaného ředitelem příslušného krajského úřadu, kteří při kontrolách na úseku sociální péče zjistili tyto skutečnosti :

- na tomto úseku bylo provedeno celkem 74 kontrol. Z výsledku kontrolních zjištění vyplynulo, že byly zjištěny nedostatky při dodržování a správnosti aplikace právních předpisů v 67,7 % kontrol. Porušení se týkalo pěti stěžejních právních předpisů (14:1-4).

Dle sdělení vedoucí oddělení dávek a služeb sociální péče, odboru sociálních věcí Krajského úřadu Ústeckého kraje, byla činnost pověřených obcí zmíněného kraje hodnocena jako třetí s nejmenším počtem porušení právních předpisů. Tato informace byla podána v rámci pracovní porady konané s vedoucími úředníky obecních úřadů obcí s rozšířenou působností na krajském úřadě v lednu 2005.

Při těchto kontrolách měli ve většině případů úředníci obcí možnost konfrontace s nadřízeným orgánem k uvedeným pochybením v

legislativě, a toto platí i v případě Krajského úřadu Ústeckého kraje, jehož zájem a spolupráce s obcemi je velmi dobrá.

Opět je nasnadě otázka ambivalentního postavení úředníka dodržujícího právní předpisy, úředníka, jehož domněnky a podezření jsou neprokazatelná a nesmějí hrát roli při poskytování sociální pomoci a člověka - neúředníka...

2.6.2 Stanovisko Nejvyššího kontrolního úřadu (NKÚ)

Kontrolní činnost byla NKÚ provedena v období od března 2004 do srpna 2004 skupinou kontrolujících NKÚ z odboru analýz, územního odboru severozápadní Čechy.

Kontrolovaným obdobím byl rok 2003, v případě věcných souvislostí i období předcházející a následující.

Cílem kontrolní akce bylo prověření systému vyplácení dávek sociální péče osobám sociálně potřebným.

Kontrolovanými osobami bylo mimo jiné 16 obcí, mezi nimi město Litvínov a 3 statutární města, mezi nimi statutární město Most – stejný okres. Výčet všech kontrolovaných osob je uveden ve Věstníku NKÚ pod číslem 04/09 (9:402).

V kapitole „jevy ovlivňující výši výdajů na výplatu dávek sociální péče“ je uvedeno, že kromě faktorů, které ovlivňují celý systém dávek sociální péče (např. nezaměstnanost, složení obyvatelstva, bytová politika), výrazně zvyšuje výši výdajů na dávky sociálně potřebným osobám zneužívání těchto dávek některými příjemci (9:408). Dále se zde uvádí, že ke zneužívání sociálních dávek dochází prakticky ve všech státech, ale v jiných státech to není tak velký problém jako v ČR. Vzhledem k tomu, že tento jev významně ovlivňuje efektivnost a účelnost vynaložených prostředků státního rozpočtu, bylo v rámci kontroly na obcích sledováno, zda podle sociálních pracovníků ke zneužívání dávek dochází, jakým způsobem a jaké jsou hlavní příčiny (9:409).

Neméně zajímavou kapitolou byla i časová náročnost jednotlivých činností podle odhadu sociálních pracovníků. Počet sociálních pracovníků zajišťujících agendu dávek sociální péče se u kontrolovaných obcí výrazně lišil. **Pracovní vytížení sociálních pracovníků** vystihuje nejlépe ukazatel uváděný např. v analytických materiálech Výzkumného ústavu práce a sociálních věcí, kde se uvádí **ukazatel 100-150 příjemců na jednoho sociálního pracovníka (9:407)**. Tomuto ukazateli však odpovídali pouze tři kontrolované obce, u 4 obcí se ukazatel lišil méně, avšak překračoval doporučený počet příjemců dávek, u ostatních kontrolovaných obcí byl ukazatel 1,5 násobně vyšší a **u 3 obcí dokonce překračoval počet příjemců na jednoho sociálního pracovníka dvojnásobek doporučeného počtu (mezi ně patří i město Litvínov;** údaje vztahující se k těmto ukazatelům jsou podrobně popsány v tabulce č. 2 - o vybraných ukazatelích charakterizujících pracovní zatížení sociálních pracovníků tohoto Věstníku NKÚ) a tato tabulka je uvedena i v příloze č. 2 bakalářské práce.

Ve vyhodnocení kontrolní činnosti provedené NKÚ se uvádí, že na základě zjištěných skutečností lze hodnotit systém vyplácení dávek sociální péče osobám sociálně potřebným jako složitý, administrativně náročný, neodpovídající již zcela novým sociálně ekonomickým podmínkám a změnám ve veřejné správě a že takto nastavený systém je v daném rozsahu obtížně říditelný a z hlediska způsobu financování nevhodný. Je zde i konstatováno, že se sociální pracovníci setkávají se zneužíváním dávek, jejichž příčinu vidí zejména v nemožnosti prokázat ani zřejmou nepravdivost údajů a bez účinné spolupráce s ostatními úřady a institucemi nemohou situaci řešit (9:411).

3 Praktická část

3.1 Cíl praktické činnosti

Cílem praktické části je analýza systému poskytování dávek sociální péče z hlediska výkonu sociální práce na pověřeném obecním úřadu Litvínov v období dvou uplynulých let (2002-2004).

3.2 Popis zkoumaného vzorku

Výběrovým vzorkem byli klienti odboru sociálních věcí shora uvedeného pověřeného úřadu, kteří pobírají dávku sociální péče více než dva roky a dále pak sociální pracovníci pracující s dávkami nebo službami na témže úřadu.

Vzorek klientů byl náhodný, ke každé výzkumné metodě byl použit jiný vzorek, pro dotazníkovou metodu sloužil vzorek 52 anonymních respondentů z řad klientů odboru, pro analýzu spisové dokumentace bylo použito 25 náhodně vybraných spisů z úseku péče o rodinu a dítě, k případové studii byl vybrán klient, který je typickým příjemcem dávky sociální péče.

Tabulka č. 1 – grafické znázornění vzorku klientů

Celkový počet spisů na úseku dávek vedených odborem k 28.2. 2006	Celkový počet spisů na úseku péče o rodinu a dítě	Vzorek pro dotazník	Vzorek pro analýzu	Vzorek pro případovou studii
3377	1377	52	25	1

V případě sociálních pracovníků se jednalo o výběrový vzorek těch, kteří pracují pouze s dávkami nebo službami, tito se stali anonymními respondenty dotazníkové metody, dva z nich se poté zúčastnili i rozhovoru, jakožto další použité metody.

Tabulka č. 2 – grafické znázornění vzorku pracovníků

Celkový počet pracovníků na odboru sociálních věcí k 28.2. 2006	Vzorek pro dotazník	Vzorek pro rozhovor
28	17	2

3.3 Použité metody

(2:26,27,29) V bakalářské práci byly použity jak metody sloužící k získávání dat, tak metody sloužící ke zpracování dat.

- Metody k získávání dat : dotazníky, studium dokumentace, případová studie a rozhovor
  - pomocí dotazníků lze získat větší množství informací od velkého počtu osob najednou, a to v relativně krátkém časovém úseku
  - studium dokumentace a rozhovor mívá zas velkou výpovědní hodnotu
- Metody ke zpracování dat : jedná se o matematicko-statistické metody.

Blíže o vybraných výzkumných metodách pojednává kapitola 1.2 - použité metody.

3.4 Stanovení předpokladů

Předpokladem práce je ověření systému poskytování dávek sociální péče.

Lze se domnívat, že systém poskytování dávek je nevyhovující (ověřováno pomocí dotazníků, studia dokumentace, rozhovoru a případové studie. Dále bylo vycházeno i z výsledků kontrolní činnosti, která byla na Městském úřadu Litvínov, odboru sociálních věcí, provedena Nejvyšším kontrolním úřadem v roce 2004).

3.5 Získaná data a jejich interpretace

3.5.1 Dotazník pro sociální pracovníky

Cílem hodnocení bylo zjištění, zda sociální pracovníci odboru sociálních věcí Městského úřadu Litvínov, kteří pracují s dávkami

sociální péče, považují současný systém poskytování dávek za vyhovující či nikoliv.

K analýze byl použit anonymní standardizovaný dotazník (příloha č. 3 bakalářské práce), který byl dán k vyplnění 17 pracovníkům v průběhu měsíce prosince 2005. Vráceno jich bylo 17, hodnoceno bylo také 17.

Dotazníků	Počet dotazníků (v ks)	Počet dotazníků (v %)
Rozdáno	17	100
Vráceno	17	100
Zpracováno	17	100

Vyhodnocení dotazníku

Dotazník obsahoval celkem 23 otázek, 19 z nich se týkalo poskytování dávek sociální péče, 4 otázky byly identifikační.

♦ Vyhodnocení otázky č. 1

Otázka : „jak dlouho pracujete s dávkami nebo službami sociální péče?“

Odpověď	Méně než 0,5 roku	0,5 – 1 rok	1 – 2 roky	2 – 5 let	5 – 9 let	Více než 10 let
Počet odpovědí	0	1	2	4	6	4
Vyjádřeno v %	0	6 %	12 %	23,5 %	35 %	23,5 %

Z vyhodnocení odpovědí na otázku č.1 vyplývá, že **nejvíce sociálních pracovníků (6 ze 17) pracuje s dávkami sociální péče 5 – 9 let (35 % z celkového počtu 6 možných odpovědí)**. Shodně po 4 pracovnících je práce s dávkami vykonávána buď **2-5 let nebo 10 a více let** (obě odpovědi po **23,5 %** z celkového počtu odpovědí).

♦ Vyhodnocení otázky č. 2

Otázka : „kolik spisů činí Vaše agenda?“

Odpověď	do 50 spisů	51–100 spisů	101–150 spisů	151–200 spisů	201–250 spisů	251–300 spisů	301–350 spisů	351 a více spisů
Počet odpovědí	0	0	0	0	4	8	0	5
Vyjádřeno v %	0	0	0	0	23,5 %	47 %	0	29,5 %

Z vyhodnocení odpovědí na otázku č.2 vyplývá, že u největšího počtu sociálních pracovníků (8 ze 17) činí **počet spisů u každého z nich 251 – 300 (47 % z celkového počtu 8 možných odpovědí)**. Dále pak v případě 5 pracovníků činí **počet spisů 351 a více (29,5 % odpovědí z celkového počtu)**.

♦ Vyhodnocení otázky č. 3

Otázka : „který úsek dávek nebo služeb sociální péče tvoří Vaše agenda?“

Agenda	Počet odpovědí	Vyjádřeno v %
Péče o nezaměstnané (dávky pro jednotlivce bez rodiny)	14	82 %
Péče o rodinu a dítě (dávky i pro nezaměstn.člena rodiny)	14	82 %
Péče o seniory (dávky)	14	82 %
Péče o seniory (služby-např. zařízení soc. péče, pečov.služba)	2	12 %
Péče o zdravotně postižené občany (dávky a služby)	2	12 %
Péče o těžce zdravotně postižené občany (dávky i služby)	2	12 %
Jiný úsek (růmský poradce, ekonom, soc.právní ochrana dětí)	1	6 %

Z vyhodnocení odpovědí na otázku č.3 vyplývá, že nejpočetnější úsek (spravuje jej 14 pracovníků ze 17) je **tvořen dávkami sociální péče**, konkrétně péčí o nezaměstnané, rodinu a dítě a péčí o seniory (**82 % z celkového počtu 7 uvedených agend**).

♦ Vyhodnocení otázky č. 4

Otázka : „Vaše pracovní zařazení?“

Odpověď	vedoucí odboru	vedoucí oddělení	Ekonom	Samostatný odb.referent	Rómský poradce	terénní pracovník	administr. pracovník
Počet odpovědí	0	2	0	15	0	0	0
Vyjádřeno v %	0	12 %	0	88 %	0	0	0

Z vyhodnocení odpovědí na otázku č. 4 vyplývá, že většina dotazovaných (15 pracovníků ze 17) pracují jako **odborní referenti (v 88 %)**.

♦ Vyhodnocení otázky č. 5

Otázka : „jakým počtem klientů se v průměru zabýváte v úředním dni?“

Odpověď	0-5	6-10	11-15	16-20	21-25	26-30	31-35	36-40	41-45	46-50	Více než 50
Počet odpovědí	1	1	0	1	3	2	1	5	0	2	1
Vyjádřeno v %	6 %	6 %	0	6 %	17 %	12 %	6 %	29 %	0	12 %	6 %

Z vyhodnocení odpovědí na otázku č.5 vyplývá, že **u největšího počtu sociálních pracovníků (5 ze 17) činí počet klientů v průměru 36-40 za 1 úřední den (29 % z celkového počtu 11 možných odpovědí).** Další 3 pracovníci uvedli **21-25 klientů za 1 úřední den v průměru (17 % z celkového počtu odpovědí).**

♦ Vyhodnocení otázky č. 6

Otázka : „kolik procent z celé sociální práce, dle Vašeho odhadu, činí jednání s klienty?“

Odpověď	Do 5	6-10	11-20	21-30	31-40	41-50	51-60	61-70	71-80	81-90	91-100
Počet odpovědí	0	1	3	3	8	2	0	0	0	0	0
Vyjádřeno v %	0	6 %	17 %	17 %	48 %	12 %	0	0	0	0	0

Z vyhodnocení odpovědí na otázku č.6 vyplývá, že **u největšího počtu sociálních pracovníků (8 ze 17) činí jednání s klientem 31-40 % z celé sociální práce (48 % z celkového počtu 11 možných odpovědí).** Shodně po 3 pracovnících činila odpověď, že v 11-20 % a v 21-30 % činí jednání s klientem 17 % z celé sociální práce.

♦ vyhodnocení otázky č. 7

Otázka : „kolik procent z celé sociální práce, dle Vašeho odhadu, činí administrativní činnost?“

Odpověď	Do 5	6-10	11-20	21-30	31-40	41-50	51-60	61-70	71-80	81-90	91-100
Počet odpovědí	0	0	1	0	0	1	5	7	1	2	0
Vyjádřeno v %	0	0	6 %	0	0	6 %	29 %	41 %	6 %	12 %	0

Z vyhodnocení odpovědí na otázku č.7 vyplývá, že **u největšího počtu sociálních pracovníků (7 ze 17) činí administrativní činnost z celé sociální práce 61-70 % (41 % z celkového počtu 11 možných**

odpovědí). U dalších 5 pracovníků **činí administrativní činnost 51-60 % (29 % z celkového počtu odpovědí).**

♦ Vyhodnocení otázky č. 8

Otázka : „zkuste popsat nejpočetnější skupinu, která tvoří Vaši klientelu“

Odpověď	Počet odpovědí	Vyjádřeno v %
Rómové	1	6 %
Všichni nespokojení klienti-stěžovatelé	1	6 %
Ženy nad 70 let a osamělé	1	6 %
Ženy nad 60 let, muži nad 50 let	1	6 %
Muži do 30 let, kteří jsou nezaměstnaní a bezdětní	4	23 %
Nezaměstnaní nebo zdravotně postižení	1	6 %
Muži ve věku 30-50 let	1	6 %
Ženy samoživitelky, ve věku 20-40 let, které rómského původu	1	6 %
Ženy samoživitelky kolem 45 let věku s více dětmi než 1	1	6 %
Neúplné rodiny-dospělí nezaměstn., více dětí, rómové, Ø35 let	3	17 %
Nezaměstnaní ve věku 25-50 nebo matky s dětmi do 35 let	2	12 %

Z vyhodnocení odpovědí na otázku č.8 vyplývá, že **nejpočetnější klientelu (23 % z celkového počtu 11 možných odpovědí) tvoří muži, a to do věku 30 let**, kteří jsou nezaměstnaní a bezdětní - odpověděli 4 pracovníci ze 17. Dále pak 3 pracovníci uvedli, že nejpočetnější klientelu tvoří **neúplné rodiny rómského původu**, vícedětné, kdy rodič je nezaměstnaný, **ve věku kolem 35 let (17 % odpovědí).**

♦ Vyhodnocení otázky č. 9

Otázka : „za jak dlouho **v průměru** zpracujete všechny podklady nutné pro stanovení **první výše dávky sociální péče** ?“

Odpověď	Počet Odpovědí	Vyjádřeno v %
Do 3 dnů	1	6 %
Za 4 – 10 dnů	3	17 %
Za 11 – 15 dnů	0	0
Za 16 – 20 dnů	3	17 %
Za 21 – 25 dnů	2	12 %
Za 26 – 30 dnů	5	30 %
Za 31 – 35 dnů	1	6 %
Za 36 – 40 dnů	0	0
Za 41 – 45 dnů	1	6 %
Za 46 – 50 dnů	0	0
Za 51 – 55 dnů	0	0
Za 56 – 60 dnů	1	6 %
Za více než 61 dnů	0	0

Z vyhodnocení odpovědí na otázku č.9 vyplývá, že **v průměru do 26-30 dnů (30 % z celkového počtu 13 možných odpovědí)** jsou zpracovány všechny podklady pro stanovení výše první dávky (odpovědělo 5 pracovníků ze 17). Dále pak 3 pracovníci uvedli, že podklady pro stanovení první výše jsou zpracovány do 16-20 dnů (17 % z celkového počtu odpovědí).

♦ Vyhodnocení otázky č. 10

Otázka : „součástí sociální práce má být i terénní šetření v místě bydliště klienta. V jakém případě na takové šetření chodíte?“

Odpověď	Počet odpovědí	Vyjádřeno v %
Při každé nové žádosti o dávku soc. péče	0	0
Při nesrovnalostech nebo neúplných údajích ve spisu	5	30 %
Z podnětu jiných institucí nebo nadřízeného orgánu	3	17 %
Z podnětu jiného občana nebo na anonymní udání	3	17 %
Šetření se neprovádí nebo jen ve výjimečných případech	4	24 %
Šetření je prováděno z jiných důvodů	2	12 %

Z vyhodnocení odpovědí na otázku č.9 vyplývá, že **terénní šetření je prováděno při nesrovnalostech nebo neúplných údajích ve spisové dokumentaci (30 % z celkového počtu 6 možných odpovědí)** – odpovědělo tak 5 pracovníků ze 17, a dále pak 4 pracovníci uvedli, že

šetření není prováděno vůbec, nebo pouze ve výjimečných případech (24 % odpovědí).

♦ **vyhodnocení otázky č. 11**

Otázka : „**kolik procent z celé sociální práce**, dle Vašeho odhadu, činí terénní šetření?“

Odpověď	Do 5	6-10	11-20	21-30	31-40	41-50	51-60	61-70	71-80	81-90	91-100
Počet odpovědí	15	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0
Vyjádřeno v %	88%	6 %	6 %	0	0	0	0	0	0	0	0

Z vyhodnocení odpovědí na otázku č.11 vyplývá, že v **88 % činí terénní šetření 0-5 % z celé sociální práce** - odpovědělo tak 15 pracovníků ze 17.

♦ **vyhodnocení otázky č. 12**

Otázka : „jak byste hodnotil(a) metodické vedení, konzultace a porady Vaším nadřízeným orgánem?“

Odpověď	rozhodně dobře	spíše dobře	rozhodně špatně	spíše špatně	nevím
Počet odpovědí	2	3	1	4	7
Vyjádřeno v %	12 %	17 %	6 %	24 %	41 %

Z vyhodnocení odpovědí na otázku č.12 vyplývá, že **41 % z celkového počtu pracovníků (7 ze 17) odpovědělo „nevím“, 24 % pracovníků (4 ze 17) odpovědělo, že metodické vedení, konzultace a porady jsou spíše špatné.**

♦ **vyhodnocení otázky č. 13**

Otázka : „domníváte se, že jsou dávky sociální péče poskytovány adresně a účelně?“

Odpověď	rozhodně ano	spíše ano	rozhodně ne	spíše ne	nevím
Počet odpovědí	0	3	4	10	0
Vyjádřeno v %	0	17 %	24 %	59 %	0

Z vyhodnocení odpovědí na otázku č.13 vyplývá, že **59 % z celkového počtu pracovníků (10 ze 17) odpovědělo, že dávky spíše nejsou poskytovány adresně a účelně, 24 % pracovníků (4 ze 17)**

odpovědělo, že **dávky poskytované adresně a účelně rozhodně nejsou.**

♦ **vyhodnocení otázky č. 14**

Otázka : „myslíte si, že jsou dávky sociální péče ze strany klientů zneužívány?“

Odpověď	rozhodně ano	spíše ano	rozhodně ne	spíše ne	nevím
Počet odpovědí	8	8	0	1	0
Vyjádřeno v %	47 %	47 %	0	6 %	0

Z vyhodnocení odpovědí na otázku č. 14 vyplývá, že shodně po **47 % z celkového počtu pracovníků** (8 ze 17) odpovědělo, že **dávky ze strany klientů jsou zneužívány rozhodně nebo spíše.**

♦ **vyhodnocení otázky č. 15**

Otázka : „kolik procent klientů dle Vašeho názoru nebo zkušenosti „zneužívá pobírání dávek sociální péče?“

Odpověď	0-10 %	11-25 % (až třetina)	26-50 % (až polovina)	51-75 % (až dvě třetiny)	76-100% (skoro všichni)
Počet odpovědí	1	0	3	6	7
Vyjádřeno v %	6 %	0	17 %	36 %	41 %

Z vyhodnocení odpovědí na otázku č.15 vyplývá, že 41 % z celkového počtu pracovníků (7 ze 17) odpovědělo, že **dávky zneužívá 76-100% klientů, tedy skoro všichni, 36 % pracovníků** (6 ze 17) odpovědělo, že **dávky klienti zneužívají v 51-75 %, tedy až ve dvou třetinách případů.**

♦ **vyhodnocení otázky č. 16**

Otázka : „je dle Vašeho názoru současná výše životního minima dostatečná?“

Odpověď	rozhodně ano	spíše ano	rozhodně ne	spíše ne	neumím posoudit
Počet odpovědí	3	2	2	7	3
Vyjádřeno v %	17 %	12 %	12 %	42 %	17 %

Z vyhodnocení odpovědí na otázku č.16 vyplývá, že **42 % z celkového počtu pracovníků** (7 ze 17) **se domnívá, že *současné životní minimum spíše není dostatečné.**

*(k 1.1.2006 došlo ke zvýšení životního minima, a to cca o 40,-Kč na každou osobu).

♦ **vyhodnocení otázky č. 17**

Otázka : „je dle Vašeho názoru současný systém poskytování dávek sociální péče vyhovující?“

Odpověď	rozhodně ano	spíše ano	rozhodně ne	spíše ne	neumím posoudit
Počet odpovědí	0	1	10	6	0
Vyjádřeno v %	0	6 %	59 %	35 %	0

Z vyhodnocení odpovědí na otázku č.17 vyplývá, že **59 % z celkového počtu pracovníků** (10 ze 17) **se domnívá, že současný systém poskytování dávek je rozhodně nevyhovující.** 35 % pracovníků odpovědělo, že systém je spíše nevyhovující.

♦ **vyhodnocení otázky č. 18**

Otázka : „žijete ve stejné obci, nebo v části obce, ve které i současně pracujete?“

Odpověď	Počet Odpovědí	Vyjádřeno v %
Ano	11	65 %
Ne	6	35 %

Z vyhodnocení odpovědí na otázku č.18 vyplývá, že **65 % z celkového počtu pracovníků** (11 ze 17) **žije ve stejné obci jako i pracuje.**

♦ **vyhodnocení otázky č. 19**

Otázka : „žijete-li ve stejné obci, nebo v části obce, ve které i současně pracujete, můžete se setkávat se svými klienty ve svém volném čase, vadí Vám to?“

Odpověď	rozhodně ano	spíše ano	rozhodně ne	spíše ne	nežiji ve stejné obci
Počet odpovědí	3	3	0	5	6
Vyjádřeno v %	17 %	17 %	0	31 %	35 %

Z vyhodnocení odpovědí na otázku č.19 vyplývá, že **35 % z celkového počtu pracovníků** (6 ze 17) **ve stejné obci nebydlí**, 30 % pracovníků (5 ze 17) odpovědělo, že ve stejné obci s klienty žijí a setkávání ve volném čase jim spíše nevadí.

♦ **vyhodnocení otázky č. 20**

Otázka : „mé pohlaví?“

Odpověď	Počet Odpovědí	Vyjádřeno v %
Žena	17	100 %
Muž	0	0

Z vyhodnocení odpovědí na otázku č.20 vyplývá, že všichni dotazovaní byly ženy.

♦ **Vyhodnocení otázky č. 21**

Otázka : „můj věk“

Odpověď	Počet Odpovědí	Vyjádřeno v %
18 – 20 let	0	0
21-25 let	5	29 %
26-30 let	5	29 %
31-35 let	3	17 %
36-40 let	2	12 %
41-45 let	1	6,5 %
46-50 let	1	6,5 %
51-55 let	0	0
56-60 let	0	0
Více než 61 let	0	0

Z vyhodnocení odpovědí na otázku č. 21 vyplývá, že na odboru sociálních věcí pracuje **nejvíce pracovníků ve věku 21-30 let (58 %)**. Druhou početnou skupinu tvoří pracovníci ve věku 31-35 let (17 %).

♦ **Vyhodnocení otázky č. 22**

Otázka : „mé nejvyšší dosažené vzdělání“

Odpověď	Počet Odpovědí	Vyjádřeno v %
Základní	0	0
Vyučen(a)	0	0
Vyučen(a) s maturitou	0	0
Středoškolské	9	53 %
Úplné střední odborné	5	29 %
Vyšší odborné	2	12 %
vysokoškolské	1	6 %

Z vyhodnocení odpovědí na otázku č. 22 vyplývá, že **53 % pracovníků** (9 ze 17) **má středoškolské vzdělání**, **29 % pracovníků** (5 ze 17) **má úplné střední odborné vzdělání**.

♦ **Vyhodnocení otázky č. 23**

Otázka : „můj stav“

Odpověď	Počet Odpovědí	Vyjádřeno v %
Svobodný(á)	4	24 %
Vdaná, ženatý	6	35 %
Rozvedený(á)	1	6 %
Vdova, vdovec	0	0
Družský poměr	6	35 %

Z vyhodnocení odpovědí na otázku č. 23 vyplývá, že shodně po **35 %** (6 pracovník ze 17) **je vdaných nebo žije v družském poměru**. Druhou početnou skupinu tvoří pracovníce **svobodné** (**24 %** , tedy 4 pracovníce ze 17).

Interpretace získaných dat

Z vyhodnoceného dotazníku vyplývá, že **nejvíce pracovníků** s dávkami nebo službami sociální péče **pracuje na oboru sociálních věcí Městského úřadu Litvínov 5 – 9 let. Jejich agenda činí cca 251 – 300 spisů na jednoho pracovníka**, většina z pracovníků spravuje úsek dávek, a to dávek pro nezaměstnané jednotlivce, rodinu s dětmi a dávek pro seniory. Většina dotazovaných pracuje jako samostatný odborný referent. **V průměru se pracovníci zabývají 36 – 40 klienty za jeden úřední den, jednání s klienty dle jejich odhadu činí 31-40 % z celé sociální práce, administrativní činnost hodnotí pracovníci na 61-70 % z celé sociální práce. Nejpočetnější skupinou, která tvoří jejich klientelu, jsou nezaměstnaní muži do 30 let, kteří jsou bezdětní, a dále pak velkou skupinu tvoří neúplné rómské rodiny s průměrným věkem 35 let, kdy rodič je nezaměstnaný a v rodině je více dětí. V průměru za 26-30 dnů sociální pracovníci zpracovávají všechny podklady nutné pro stanovení první výše dávky sociální péče. Terénní šetření v místě bydliště klienta, které má být součástí sociální práce, je prováděno pouze při nesrovnalostech nebo neúplných údajích ve spisové dokumentaci klienta anebo se šetření neprovádí vůbec, dle odhadu pracovníků činí terénní šetření 0-5 % z celé sociální práce. Metodické vedení, konzultace a porady vedené nadřízeným orgánem pracovníci neuměli zhodnotit nebo je hodnotili spíše špatně. Na otázku adresnosti a účelnosti poskytování dávek sociální péče odpověděli pracovníci v naprosté většině, že dávky spíše nejsou poskytovány adresně a účelně. Taktéž si většina z nich myslí, že dávky sociální péče jsou ze strany klientů rozhodně nebo spíše zneužívány. Dle odhadu téměř poloviny pracovníků se jedná o 76 – 100% klientů, kteří dávky zneužívají, další početná skupina pracovníků uvedla, že procento zneužívání dávek hodnotí na 51 – 75 %, tedy na 2/3 všech klientů. Výši životního minima hodnotí sociální pracovníci spíše jako nedostatečnou a současný systém poskytování dávek sociální péče považuje většina z nich rozhodně za nevyhovující. Téměř 2/3 pracovníků žijí ve stejné obci, kde i současně**

pracují a těmto spíše nevádí, že se mohou setkávat ve svém volném čase se svými klienty.

Z identifikačních otázek je patrné, že všech 17 dotazovaných osob byly ženy, jejichž průměrný věk činil 21-30 let. Většina z žen má středoškolské nebo úplné střední odborné vzdělání, jsou vdané nebo žijí v družském poměru.

Ze shora uvedeného jednoznačně vyplývá, že sociální práci nemohou pracovníci daného úřadu vykonávat stoprocentně, jelikož počet spisů na jednoho pracovníka, počet klientů vyřízených v jeden úřední den, administrativní zatížení, dlouhé lhůty pro vyřízení prvních podnětů vedoucích k výplatě dávky a v neposlední řadě neprovádění terénních šetření jsou chyby, které nejsou s to eliminovat díky legislativně platnému systému vyplácení dávek. **Systém hodnotili i pracovníci samotní, kteří k tomuto uvedli, že současný systém je rozhodně nevyhovující a umožňující zneužívání dávek sociální péče ze strany klientů.**

Na základě několikaleté praxe v oboru se domnívám, že sociální práce prováděna během dne není ani ve vztahu péče o klienta rovnoměrná, jsou zde rozdíly v dopoledním a odpoledním čase. S nárůstem hodin přichází únava pramenící především z velkého počtu klientů jednajících v jeden úřední den.

3.5.2 Dotazník pro klienty

Cílem hodnocení bylo zjištění, zda sociálně potřebným klientům, kteří na odboru sociálních věcí Městského úřadu Litvínov, pobírají dávku sociální péče, vyhovuje současný systém poskytování a vyplácení dávek či nikoliv.

K analýze byl použit anonymní standardizovaný dotazník (příloha č. 4 bakalářské práce), který byl rozdán ve výši 105 ks v průběhu měsíců únor a březen 2006. Vráceno jich bylo 60, hodnoceno bylo 52. 8 dotazníků hodnoceno nebylo, a to z důvodu protichůdných odpovědí na dvě podobné otázky nebo z důvodu neoznačení odpovědí v dotazníku.

Dotazníků	Počet dotazníků (v ks)	Počet dotazníků (v %)
Rozdáno	105	100
Vráceno	60	57
Zpracováno	52	50

Vyhodnocení dotazníku

Dotazník obsahoval celkem 24 otázek, 19 z nich se týkalo poskytování dávek sociální péče, 5 otázek bylo identifikačních.

♦ Vyhodnocení otázky č. 1

Otázka : „jak dlouho pobíráte dávku sociální péče?“

Odpověď	Méně než 0,5 roku	0,5 – 1 rok	1 – 2 roky	2 – 5 let	5 – 9 let	Více než 10 let
Počet odpovědí	3	8	8	13	17	3
Vyjádřeno v %	6 %	15 %	15 %	25 %	33 %	6 %

Z vyhodnocení odpovědí na otázku č.1 vyplývá, že **největší počet klientů** (17 z 52) **pobírá dávku sociální péče 5 – 9 let (33 %** z celkového počtu 6 možných odpovědí). **Další početnou skupinu tvoří klienti** (13 z 52), **kterí pobírají dávku 2 – 5 let (25 %** z celkové počtu odpovědí).

♦ **vyhodnocení otázky č. 2**

Otázka : „pobíráte dávku sociální péče pouze peněžní formou nebo v kombinaci se službou sociální péče?“

Odpověď	Počet Odpovědí	Vyjádřeno v %
Pouze peněžní	52	100 %
V kombinaci	0	0

Z vyhodnocení odpovědí na otázku č. 2 vyplývá, že všichni respondenti pobírají dávku **pouze peněžní formou**, nikoliv v kombinaci s nějakou službou sociální péče.

♦ **Vyhodnocení otázky č. 3**

Otázka : „kde, nebo od koho jste se poprvé dověděl o možnosti pobírání dávky?“

Odpověď	Počet Odpovědí	Vyjádřeno v %
Od úřednice odb.soc.věcí	4	8 %
Od býval.zaměstnavatele	1	2 %
Z tisku	2	4 %
Z televize	4	8 %
Od úřadu práce	30	58 %
Ve škole	2	4 %
Od souseda	2	4 %
Od kamaráda	6	12 %
Od příbuzného	3	6 %
Nevzpomínám si	2	4 %

Z vyhodnocení odpovědí na otázku č. 3 vyplývá, že **58 % klientů** (30 z 52) **se o možnosti pobírání dávky dovědělo od úřadu práce.**

♦ **Vyhodnocení otázky č. 4**

Otázka : „zaměstnanost – Váš aktuální stav?“

Odpověď	Počet Odpovědí	Vyjádřeno v %
Jsem bez práce	43	83 %
Pracuji, ale mám malý výdělek, proto ještě pobírám dávku	5	9 %
Pracuji, ale nelegálně	4	8 %

Z vyhodnocení odpovědí na otázku č. 4 vyplývá, že **83 % respondentů** (43 z 52) **je bez práce.**

♦ **Vyhodnocení otázky č. 5**

Otázka : „doba nezaměstnanosti?“

Odpověď	Méně než 0,5 roku	0,5 – 1 rok	1 – 2 roky	2 – 5 let	5 – 9 let	Více než 10 let
Počet odpovědí	5	9	6	14	13	5
Vyjádřeno v %	9,5 %	17 %	12 %	27 %	25 %	9,5 %

Z vyhodnocení odpovědí na otázku č.5 vyplývá, že **největší počet klientů** (14 z 52) **je nezaměstnaných 2 – 5 let (27 %** z celkového počtu 6 možných odpovědí). **Další početnou skupinu tvoří klienti** (13 z 52), **kterí pobírají dávku 5 – 9 let (25 %** z celkové počtu odpovědí).

♦ **Vyhodnocení otázky č. 6**

Otázka : „z jakého důvodu nepracujete?“

Odpověď	Počet Odpovědí	Vyjádřeno v %
Jsem v evidenci ÚP, který mi zatím práci nenašel a sám nic nehledám	8	15 %
Snažím si hledat práci sám, na ÚP nespolehám	30	58 %
Tam kde jsem se ucházel mě nakonec z nějakých důvodů nevzali	14	27 %
Pracuji nelegálně, to mi stačí	4	8 %
Práci nehledám-dávka mi stačí na obstarání toho, co potřebuji a je vyšší než nabízený výdělek	3	6 %
Nemám chuť pracovat	2	4 %

Z vyhodnocení odpovědí na otázku č. 6 vyplývá, že **58 % klientů** (30 z 52) **se snaží hledat práci sami, bez úřadu práce.** Další početnou skupinu tvoří klienti (14 z 52), kteří nakonec nebyli z nějakých důvodů přijati do pracovního poměru (27 % odpovědí z celkového počtu).

♦ **vyhodnocení otázky č. 7**

Otázka : „je, dle Vašeho názoru, v regionu Mostecká velká nezaměstnanost?“

Odpověď	Počet Odpovědí	Vyjádřeno v %
Ano	52	100 %
Ne	0	0

Z vyhodnocení odpovědí na otázku č.7 vyplývá, že všichni dotazovaní si myslí, že nezaměstnanost je v regionu velká.

♦ Vyhodnocení otázky č. 8

Otázka : „jsou, dle Vašeho názoru, důležité faktory při ucházení se o práci jako barva pleti, věk, pohlaví, výška, náboženství atd.? Pokud ano, uveďte, jaké.“

- 60 % odpovědí (31 z 52) bylo „ano, tyto faktory jsou důležité“

Odpověď (jaké faktory ?)	Počet Odpovědí	Vyjádřeno v %
Věk	17	33 %
Pohlaví	5	10 %
Známosti	1	2 %
Vzdělání	5	10 %
Barva pleti	3	6 %
Dojíždění	1	2 %
Zdravotní stav	3	6 %
Děti	11	21 %
Dlouhá předchozí nezaměstnanost	1	2 %
Nedostatek praxe	2	4 %

Z vyhodnocení odpovědí na otázku č. 8 vyplývá, že, **„diskriminační faktory, hrají při ucházení se o zaměstnání důležitou roli**, a to konkrétně nejvíce **v případě věku**, který považují za nejčastější faktor (**33 %** odpovědí, tedy 17 z 52) **a dále existence dětí v rodině (21 %** odpovědí, tedy 11 z 52).

♦ vyhodnocení otázky č. 9

Otázka : „máte zkušenosti s těmito faktory?“

Odpověď	Počet Odpovědí	Vyjádřeno v %
Ano	31	60 %
Ne	21	40 %

Z vyhodnocení odpovědí na otázku č. 9 vyplývá, že **60 % dotazovaných** (31 z 52) **má s diskriminačními faktory zkušenost**, **40 % dotazovaných** (21 z 52) **tyto zkušenosti** při ucházení se o práci nemá.

♦ **vyhodnocení otázky č. 10**

Otázka : „jste příjemcem dávky sociální péče. Jak hodnotíte spolupráci mezi Vámi a úředníky?“

Odpověď	Rozhodně dobře	spíše dobře	rozhodně špatně	spíše špatně	neumím posoudit
Počet odpovědí	18	25	0	3	6
Vyjádřeno v %	35 %	48 %	0	6 %	11 %

Z vyhodnocení odpovědí na otázku č.10 vyplývá, že **48 % z celkového počtu dotazovaných** (25 z 52) **hodnotí spolupráci s úředníky spíše dobře**, **35 % dotazovaných** (18 z 52) **hodnotí spolupráci rozhodně dobře**.

♦ **Vyhodnocení otázky č. 11**

Otázka : „Váš příjem je tvořen především dávkou sociální péče. Tyto dávky by Vám měly být vypláceny pravidelně každý měsíc. Za jak dlouho jste poprvé obdržel(a) výplatu ode dne podání žádosti o dávku?“

Odpověď	Do 7 dnů	Za 8 – 14 dnů	Za 15 – 21 dnů	Za 22 – 28 dnů	Za 1 měsíc	Do 1 - 1,5 měsíce	Za déle	Již si nepamatuji
Počet odpovědí	1	6	6	5	14	5	3	12
Vyjádřeno v %	2 %	11 %	11 %	10 %	27 %	10 %	6 %	23 %

Z vyhodnocení odpovědí na otázku č.11 vyplývá, že **největší počet klientů** (14 z 52) **dostalo první výplatu dávky za 1 měsíc** ode dne podání žádosti (**27 %** z celkového počtu 8 možných odpovědí). Dále pak **v případě 23 %** odpovědí (12 klientů z 52) **si již klienti první výplatu dávky nepamatují**.

♦ **Vyhodnocení otázky č. 12**

Otázka : „kolikrát jste byl vyzván k dopředložení dokladů nutných pro stanovení výše dávky ze strany úředníka, než byla Vaše žádost o dávku v pořádku přijata jako úplná?“

Odpověď	Nebyl(a) jsem vyzván(a), bylo to v pořádku hned napoprvé	2 x	3x – 4 x	Vícekrát než 4 x	Nepamatuji se
Počet odpovědí	20	20	6	2	4
Vyjádřeno v %	38 %	38 %	11 %	5 %	8 %

Z vyhodnocení odpovědí na otázku č.12 vyplývá, že shodně, po **38 %** odpovědí (vždy 20 klientů z 52) došlo **k vyzvání ze strany úředníka k předložení chybějících dokladů 2x nebo vůbec** - vše bylo v pořádku hned.

♦ **vyhodnocení otázky č. 13**

Otázka : „jsou pro Vás srozumitelné požadavky úředníka, který po Vás vyžaduje doklady k předložení, je Vám vysvětleno, k čemu doklady slouží?“

Odpověď	rozhodně ano	spíše ano	rozhodně ne	spíše ne	Neřeším to
Počet odpovědí	27	18	1	3	2
Vyjádřeno v %	52 %	35 %	2 %	6 %	5 %

Z vyhodnocení odpovědí na otázku č.13 vyplývá, že pro **52 % dotazovaných z celkového počtu (27 z 52) jsou požadavky úředníka rozhodně srozumitelné** a je jim vysvětlen účel dokladu, pro **35 % dotazovaných (18 z 52) jsou požadavky spíše srozumitelné**.

♦ **vyhodnocení otázky č. 14**

Otázka : „dávku sociální péče již pobíráte. Je její výplata vždy pravidelná do konce kalendářního měsíce?“

Odpověď	rozhodně ano	spíše ano	rozhodně ne	spíše ne	nesleduji to
Počet odpovědí	43	9	0	0	0
Vyjádřeno v %	83 %	17 %	0	0	0

Z vyhodnocení odpovědí na otázku č.14 vyplývá, že **83 % dotazovaných z celkového počtu (43 z 52) má výplatu dávky rozhodně**

pravidelně, zbývajících 17 % dotazovaných (9 z 52) odpovědělo, že dávku dostávají spíše pravidelně.

♦ **vyhodnocení otázky č. 15**

Otázka : „domníváte se, že jsou dávky sociální péče pobírány spravedlivě a že všichni jsou posuzováni „stejným metrem“?“

Odpověď	rozhodně ano	spíše ano	rozhodně ne	spíše ne	nevím
Počet odpovědí	11	9	8	9	15
Vyjádřeno v %	21 %	17 %	16 %	17 %	29 %

Z vyhodnocení odpovědí na otázku č.15 vyplývá, že největší počet respondentů 29 % (15 z 52) neví, zda jsou dávky pobírány a posuzovány spravedlivě.

♦ **vyhodnocení otázky č. 16**

Otázka : „myslíte si, že jsou dávky sociální péče ze strany klientů zneužívány?“

Odpověď	rozhodně ano	spíše ano	rozhodně ne	spíše ne	nevím
Počet odpovědí	14	16	4	3	15
Vyjádřeno v %	27 %	30 %	8 %	15 %	29 %

Z vyhodnocení odpovědí na otázku č.16 vyplývá, že **největší počet respondentů, 30 %, (16 z 52) si myslí, že dávky zneužívány spíše jsou**, další početnou skupinu tvoří respondenti (29 %), kteří **neví**, zda dávky jsou či nejsou zneužívány (15 odpovědí z 52).

♦ **Vyhodnocení otázky č. 17**

Otázka : „kolik procent klientů, dle Vašeho názoru nebo zkušenosti, zneužívá pobírání dávek sociální péče?“

Odpověď	0-10 %	11-25 % (až třetina)	26-50% (až polovina)	51-75 % (až dvě třetiny)	76-100% (100=všichni)
Počet odpovědí	18	15	12	6	1
Vyjádřeno v %	35 %	29 %	23 %	11 %	2 %

Z vyhodnocení odpovědí na otázku č.17 vyplývá, že **největší počet respondentů, 35 %, (18 z 52) se domnívá, že dávky zneužívá 0-10%**

klientů, další početnou skupinu tvoří respondenti (**29 %**), kteří odpověděli, že **dávky zneužívá až třetina klientů** (15 odpovědí z 52).

♦ **vyhodnocení otázky č. 18**

Otázka : „myslíte si, že jsou dávky sociální péče ze strany úředníků zneužívány?“

Odpověď	rozhodně ano	spíše ano	Rozhodně ne	spíše ne	Nevím
Počet odpovědí	0	1	15	19	17
Vyjádřeno v %	0	2 %	29 %	36 %	33 %

Z vyhodnocení odpovědí na otázku č.18 vyplývá, že **největší počet respondentů, 36 %**, (19 z 52) **se domnívá, že dávky ze strany úředníků spíše zneužívány nejsou**, další početnou skupinu tvoří respondenti (**33 %**), kteří **neví**, zda dávky jsou či nejsou úředníky zneužívány (17 odpovědí z 52).

♦ **Vyhodnocení otázky č. 19**

Otázka : „kolik procent úředníků, dle Vašeho názoru nebo zkušenosti, zneužívá pobírání dávek sociální péče?“

Odpověď	0-10 %	11-25 % (až třetina)	26-50% (až polovina)	51-75 % (až dvě třetiny)	76-100% (100=všichni)
Počet odpovědí	44	6	2	0	0
Vyjádřeno v %	85 %	11 %	4 %	0	0

Z vyhodnocení odpovědí na otázku č.19 vyplývá, že **85 % respondentů** (44 z 52) **se domnívá, že dávky zneužívá pouze 0-10 % úředníků.**

♦ **vyhodnocení otázky č. 20**

Otázka : „mé pohlaví?“

Odpověď	Počet Odpovědí	Vyjádřeno v %
Žena	35	67 %
Muž	17	33 %

Z vyhodnocení odpovědí na otázku č.20 vyplývá, že 67 % respondentů byly ženy (35 osob z 52), 33 % respondentů byli muži (17 osob z 52).

♦ **Vyhodnocení otázky č. 21**

Otázka : „můj věk“

Odpověď	Počet Odpovědí	Vyjádřeno v %
15-20 let	4	8 %
21-30 let	9	17 %
31-40 let	26	50 %
41-50 let	12	23 %
51-60 let	1	2 %
61-70 let	0	0
Více než 71 let	0	0

Z vyhodnocení odpovědí na otázku č. 21 vyplývá, že polovině všech respondentů (**50 %**) **je 31-40 let** (26 osob z 52). Druhou početnou skupinu tvoří respondenti ve věku **41-50 let (23 %**, tedy 12 osob z 52).

♦ **Vyhodnocení otázky č. 22**

Otázka : „mé nejvyšší dosažené vzdělání“

Odpověď	Počet Odpovědí	Vyjádřeno V %
Základní	13	25 %
Vyučen(a)	24	46 %
Vyučen(a) s maturitou	2	4 %
Středoškolské	7	13 %
Úplné střední odborné	5	10 %
Vyšší odborné	0	0
vysokoškolské	1	2 %

Z vyhodnocení odpovědí na otázku č. 22 vyplývá, že **46 %** respondentů (24 z 52) **je vyučených**, **25 %** respondentů (13 z 52) **má** pouze **základní vzdělání**.

♦ **Vyhodnocení otázky č. 23**

Otázka : „můj stav“

Odpověď	Počet Odpovědí	Vyjádřeno v %
Svobodný(á)	16	31 %
Vdaná, ženatý	9	17 %
Rozvedený(á)	25	48 %
Vdova, vdovec	0	0
Družský poměr	2	4 %

Z vyhodnocení odpovědí na otázku č. 23 vyplývá, že nejvíce dotazovaných, **48 %** (25 osob z 52), **je rozvedených**. Druhou početnou skupinu tvoří respondenti **svobodní** (**31 %** , tedy 16 osob z 52).

♦ **Vyhodnocení otázky č. 24**

Otázka : „obec nebo část obce, ve které žijí“

Odpověď	Počet Odpovědí	Vyjádřeno v %
Obec Litvínov (město)	15	29 %
Obec Litvínov (Janov)	15	29 %
Obec Litvínov (Osada)	1	2 %
Obec Litvínov (Hamr)	3	6 %
Obec Litvínov (Chudeřín)	1	2 %
Lom	5	10 %
Meziboří	7	13 %
Horní Jiřetín	2	4 %
Mariánské Radčice	1	2 %
Louka u Litvínova	1	2 %
Hora Sv. Kateřiny	1	2 %

Z vyhodnocení odpovědí na otázku č. 24 vyplývá, že shodně po **29 %** (vždy 15 osob z 52) **žijí respondenti přímo v Litvínově**, a to ve středu města nebo v lokalitě - Janov.

Interpretace dat

Z vyhodnocení dotazníku vyplývá, že **nejvíce klientů** pobírající dávku sociální péče **je vyplácených touto dávkou** na odboru sociálních věcí Městského úřadu Litvínov **v rozmezí 5-9 let**. Domnívám se, že po takové dlouhé době závislosti na dávkách dochází u klientů k lhostejnosti v řešení své sociální situace. Všichni z dotazovaných pobírají pouze dávku nikoliv kombinaci dávka a služba. Je to zřejmě dáno tím, že ani jeden respondent nebyl důchodcem (tito nejvíce využívají služeb-např. pečovatelské služby), jak vyplývá z vyhodnocení věkové struktury dotazníku. **O možnosti pobírání dávky sociální péče se respondenti nejčastěji dovídají na úřadech práce**, což koresponduje i s další odpovědí v dotazníku, že většina z nich je v současné době nezaměstnaných – prochází tedy úřadem práce. **Nejvíce respondentů je nezaměstnaných v rozmezí 2 – 5 let a tito se snaží hledat práci sami, aniž by spoléhali na pomoc úřadu práce**. U otázky – „z jakého důvodu nepracujete“, se domnívám, že nebylo odpovídáno po pravdě, nejspíše z důvodu strachu z odhalení identity a následného řešení (sice anonymní dotazník, sběrné místo však na recepci v budově sídla odboru soc. věcí). O velké nezaměstnanosti v regionu Mostecká vědí všichni dotazovaní, informace jsou aktuálně zveřejňovány na úředních deskách úřadů práce a v regionálním tisku. **Současná míra nezaměstnanosti – stav k 28.2.2006, činí na Mostecku 21,2 % a je nejvyšší v míře republikového průměru (16)**. S nějakým druhem diskriminačních faktorů při ucházení se o pracovní místo se setkává až 60 % dotazovaných, kteří uvádějí, že nejčastější překážkou pro zaměstnavatele je věk uchazeče a existence dětí v rodině. **Téměř polovina dotazovaných hodnotí spolupráci s úředníky spíše dobře nebo rozhodně dobře**, domnívám se však, že ani na tuto otázku nebylo odpovídáno po pravdě, jelikož zkušenosti sociálních pracovníků jsou většinou o stížnostech a kritice na jejich práci. **Na otázku, za jak dlouho obdrželi klienti poprvé výplatu dávky ode dne podání žádosti, odpovídali respondenti nejčastěji za 1 měsíc**. Tato odpověď je shodná s odpovědí v dotazníku určeného pro sociální pracovníky,

kteří odpověděli, že žádost o dávku zpracují v průměru za 26 – 30 dnů. K dopředložení nezbytných dokladů pro stanovení první výše dávky nebyli klienti nejčastěji vyzváni úředníky vůbec – měli vše v pořádku, nebo maximálně dvakrát. Odpovědi na tuto otázku nekorespondují se zkušenostmi sociálních pracovníků – zpracování žádosti o dávku sociální péče je zdlouhavé mimo jiné právě z důvodu nedoložení všech nezbytných podkladů na poprvé, lhůty se prodlužují písemnými výzvami k odstranění nedostatků v žádosti uchazeče o dávku. Více jak polovině dotazovaných jsou požadavky úředníků rozhodně srozumitelné a je jim vysvětlen i účel předkládaných dokladů, většina dotazovaných hodnotí výplatu dávky vždy jako rozhodně pravidelnou. Domnívám se, že z těchto dvou otázek je patrné, že i přes nepřiměřený počet klientů vycházející na jednoho sociálního pracovníka a administrativní zatíženost, se snaží úřednice odboru vykonávat svou práci v maximální možné míře. Je to dáno zřejmě i tím, že přímí nadřízení jsou v posuzování výkonu sociální práce těchto sociálních pracovníků velmi přísní – mé zkušenosti. Pokud jde o pravidelné vyplácení dávek, vyplývá z toho i mimo jiné skutečnost, že pravidelnost výplat vyvolává u klientů pocit jistoty – peníze budou včas. Na otázku posuzování spravedlivého pobírání dávek neuměli respondenti nejčastěji odpovědět, nebo byli jejich odpovědi vyrovnané ve všech směrech. 30 % dotázaných se domnívá, že dávky jsou ze strany klientů spíše zneužívány nebo na otázku zneužívání neuměli odpovědět. 35 % dotázaných uvedlo, že dávky zneužívá pouze 0 - 10 % klientů. Tato odpověď vůbec neodpovídá zkušenostem sociálních pracovníků, kteří do dotazníku uvedli, že polovina až dvě třetiny všech příjemců dávek zneužívají dávky sociální péče. Na otázku zneužívání dávek ze strany úředníků bylo nejčastěji odpovězeno, že dávky spíše zneužívány nejsou. Výrazná většina respondentů míru zneužívání dávek ze strany úředníků hodnotila v rozmezí 0 – 10 %.

Z identifikačních otázek je patrné, že spíše odpovídali ženy, věk respondentů byl nejčastěji v rozmezí 31 – 40 let a odpovídal i údajům uvedených v dotazníku sociálních pracovníků, kteří tento

věk označili v případě nejpočetnější skupiny příjemců dávek jako průměrný. Téměř polovina dotazovaných byla vyučených a rozvedených (analýza spisová dokumentace taktéž vypovídá o převaze samoživitelů). **Nejpočetnější skupinu tvořili respondenti žijící přímo v Litvínově nebo v části obce Litvínov-Janov, tento údaj odpovídá i skutečnosti (odbor vede přehled vyplácených dávek - měsíční sumář/matice, dle jednotlivých spádových obcí Litvínovska).**

Z výsledků dotazníku vyplývá, že na některé otázky nebylo odpovídáno dle skutečnosti (způsob hledání práce, spolupráce s úředníky, zneužívání dávek ze strany klientů), z některých naopak vyplývají jasné časové prodlevy (vyplácení dávek).

Obecně však lze říci, že výsledky dotazníku nabízejí hodnocení současného systému poskytování a vyplácení dávek sociální péče. **Systém je nevyhovující a vede k zneužívání dávek** - nejsou dodržovány správní lhůty pro vydávání rozhodnutí, tak jak je stanovuje příslušný zákon hovořící o bezodkladnosti lhůt (14 : § 71), jsou však dodržovány alespoň pravidelné výplaty dávek, které musí být zabezpečeny dle příslušného zákona dopředu v kalendářním měsíci (3 : §101). **Snaha zajistit bezodkladnost pro vydání rozhodnutí o dávce sociální péče může vést i k zneužívání dávek, jelikož z důvodu časové tísně není dostatečně prováděna kontrola předkládaných dokladů klienty, tyto mohou být neúplné, nepravdivé, dokonce i protichůdné. Za zneužívání lze označit i fakt, že výsledky dotazníku v některých odpovědích neodpovídají skutečnostem uváděných v jiných výzkumných metodách.**

3.5.3 Analýza spisové dokumentace

K analýze bylo použito náhodně vybraných 25 spisů z úseku péče o rodinu a dítě, a to od sociálních pracovníků, které předkládaly přepočty dávek ke kontrole a schválení k vedoucí oddělení v průběhu měsíce února 2006. **Úsek péče o rodinu a dítě byl vybrán z důvodu nejpočetnějšího zastoupení z celé agendy spisů a z důvodu, že je zde možné pozorovat více kritérií současně,** které jsou důležité pro hodnocení častosti výskytu vybraných kritérií a jejich typičnosti ve sledovaných spisech. Větší množství nebylo zpracováno, jelikož spisy jsou na tomto úseku velmi obsáhlé. **Vzorek 25 spisů by však měl mít dostatečnou vypovídající hodnotu.**

Sledováno bylo těchto 7 kritérií :

- **věková struktura** : jaký je průměrný věk příjemců dávek sociální péče a zda výsledek odpovídá údajům uvedených v dalších výzkumných metodách
- **rodinný stav** : jaká je nejpočetnější skupina a zda tato skupina odpovídá i údajům uvedených v dalších výzkumných metodách
- **počet dětí v rodině** : při posuzování sociální potřeby hraje roli počet dětí v rodině – děti zvyšují celkový příjem v rodině
- **způsob bydlení** : dávka sociální péče je tvořena i částkou určenou na domácnost, která je odvislá od způsobu bydlení a s tím spojenými náklady na chod domácnosti. Skutečné náklady (dle předkládaných dokladů) jsou poskytovány v nájemních bytech, kde platba nájemného a služeb nemůže být ovlivněna (stanoveno vlastníkem – obec, společenství vlastníků atd.), ostatní náklady jsou započítávány pouze ve výši životního minima a to z důvodu, že výše plateb může být pronájemcem nebo vlastníkem ovlivněna (rodinné domy, podnájmy atd.).
- **evidence na úřadu práce** : nezaměstnanost je nejsledovanějším faktorem, odvíjí se od ní i poskytování dávek sociální péče.
- **dobu pobírání dávky sociální péče** : dlouhodobě poskytovaná dávka sociální péče může vést ke snížení zájmu o hledání si zaměstnání.

- **celkové příjmy v rodině** : ve většině rodin s dětmi jsou příjmy tvořeny z dávek státní sociální podpory, výživného na nezletilé děti a z dávky sociální péče. Někdy je ve příjmech započtena i mzda z pracovního poměru, která je však nízká a rodina je stále pod hranicí životního minima nebo příspěvek určený pro osoby, které pečují o těžce zdravotně postižené děti nebo o bezmocné osoby. Z průměrné výše celkových příjmů rodin v posuzovaných spisech je však možné hledat zdůvodnění, proč nemají sociálně potřební klienti motivaci k aktivnímu hledání zaměstnání.

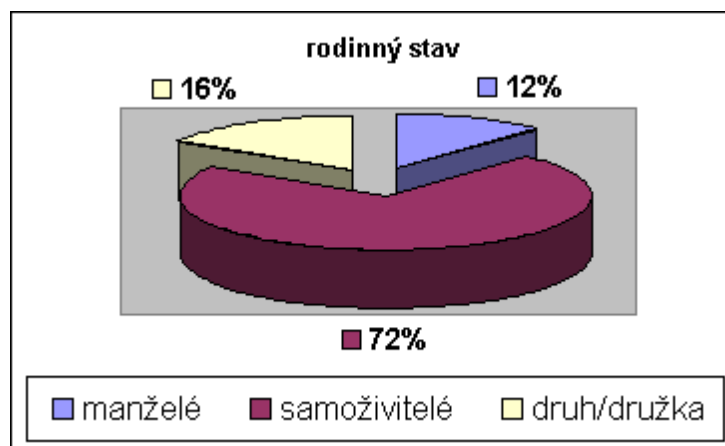
➤ Věková struktura

- 45, 35, 34, 40, 23, 35, 37, 41, 29, 26, 31, 44, 30, 36, 40, 31, 28, 52, 50, 24, 31, 52, 42, 49 a 26.

Průměrný věk příjemců dávky sociální péče ve sledovaných spisech je tedy 36 let. Tato věková hranice je totožná s výsledky uvedenými v dotaznících pro sociální pracovníky i klienty.

➤ Rodinný stav

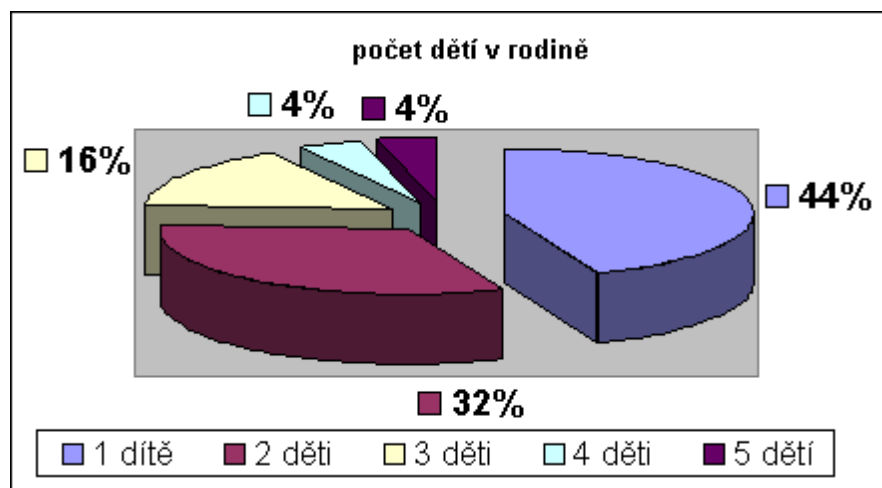
rodinný stav	manželé	samoživitelé	druh/družka
výskyt-počet	3	48	4
vyjádřeno v procentech	12%	72%	16%

Ze shora uvedeného jednoznačně vyplývá, že **nejpočetnější skupinou jsou příjemci dávek, kteří jsou samoživitelé.** Tento údaj je totožný s výsledky uvedenými v obou dotaznících, určených pro sociální pracovníky i klienty.

➤ Počet dětí v rodině

počet dětí v rodině	1 dítě	2 děti	3 děti	4 děti	5 dětí
výskyt-počet	11	8	4	1	1
vyjádřeno v procentech	44%	32%	16%	4%	4%

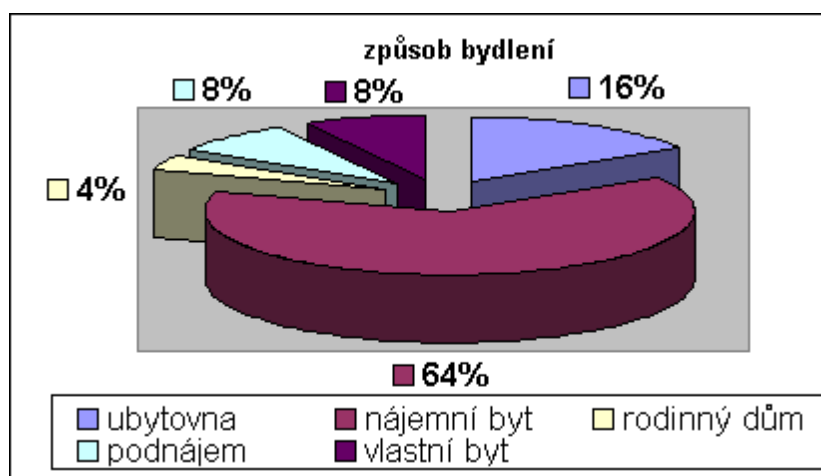

Nejpočetnější skupinu tvoří rodiny, které pečují o 1 nezletilé dítě.

Toto kritérium nebylo v dalších výzkumných metodách šetřeno, proto nelze srovnat.

➤ Způsob bydlení

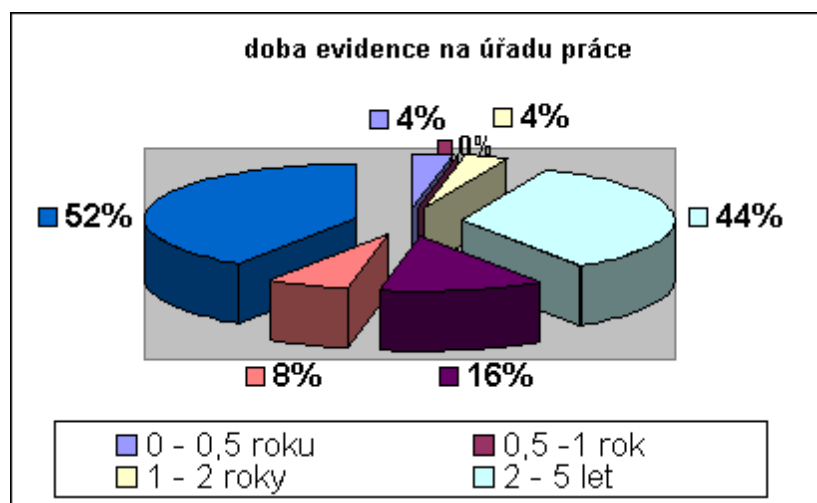
způsob bydlení	ubytovna	nájemní byt	rod.dům	podnájem	vlast.byť
výskyt-počet	4	16	1	2	2
vyjádřeno v procentech	16%	64%	4%	8%	8%

Z uvedeného je patrné, že **nejvíce klientů žije v nájemních bytech**. Tento způsob bydlení je v dávce sociální péče zohledňován nejvýhodněji – blíže popis kritérií uvedených shora.

➤ Evidence na úřadu práce

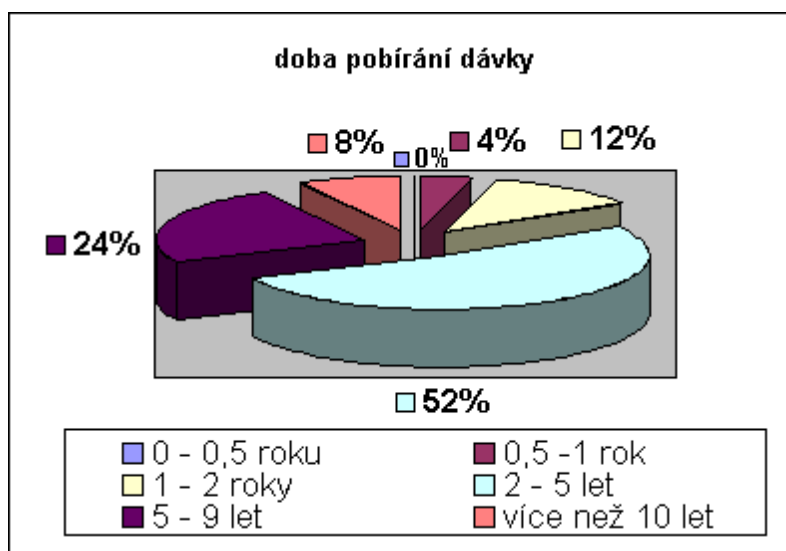
evidence na ÚP	0 - 0,5 roku	0,5 - 1 rok	1 – 2 roky	2 – 5 let	5 - 9 let	více než 10 let	není evidence
výskyt-počet	1	0	1	11	4	2	13
vyjádřeno v procentech	4%	0%	4%	44%	16%	8%	52%

Z tabulky vyplývá, že **nejpočetnější skupinu tvoří příjemci dávek, kteří neprocházejí evidencí úřadu práce**. Podrobnou analýzou bylo zjištěno, že je tak z důvodu péče o nezaopatřené dítě (čerpání rodičovského příspěvku rodičem), péče o bezmocné osoby nebo těžce zdravotně postižené děti (pečující osoby pak nejsou na úřadech práce) nebo z důvodu pracovního poměru (výdělek je však nízký, proto doplácení dávkou sociální péče). Pokud jde o skupinu příjemců dávek, kteří evidencí úřadu práce ale procházejí, vyplývá z tabulky, že nejpočetnější skupinou jsou příjemci dávek, kteří sou v evidenci 2 – 5 let. Tento údaj je shodný i s výsledkem dotazníku určeným pro klienty.

➤ Doba pobírání dávky sociální péče

doba pobírání dávky	0 - 0,5 roku	0,5 -1 rok	1 – 2 roky	2 – 5 let	5 - 9 let	více než 10 let
výskyt-počet	0	1	3	13	6	2
vyjádřeno v procentech	0%	4%	12%	52%	24%	8%

Z tabulky jednoznačně vyplývá, že **nejpočetnější zastoupení je v příjemcích, kteří pobírají dávku sociální péče 2 – 5 let.** Tento výsledek je shodný i s údaji uvedenými v dotazníku vyplňovaným klienty. V posuzování rozmezí pobírání dávky sociální péče již tak významnou roli 2 roky nebo 5 let nehraje, jde každopádně o dlouhodobou závislost na této dávce.

➤ Celkové měsíční příjmy rodin

- 13110,-Kč/13694,-Kč/16227,-Kč/9574,-Kč/7750,-Kč/13350,-
Kč/8095,-Kč/13230,-Kč/9660,-Kč/14808,-Kč/13410,-Kč/7120,-
Kč/14820,-Kč/12910,-Kč/11585,-Kč/21280,-Kč/19700,-
Kč/9430,-Kč/4930,-Kč/6350,-Kč/8410,-Kč/9684,-Kč/9340,-
Kč/10300,-Kč/9450,-Kč

Průměrná výše celkových příjmů v posuzovaných spisech činí 11529,-Kč měsíčně pro 1 rodinu. Výsledky provedené analýzy příjmů nabízejí zamyšlení, zda příjmy plynoucí z dávek obecně,

jsou pro nezaměstnané motivující k hledání si práce. Je evidentní, že ani současná minimální mzda ve výši 7570,-Kč měsíčně (17) nemá v případě zaměstnanosti vzestupnou tendenci. **Vyplývá z toho i skutečnost, že průměrná výše dávky sociální péče je vyšší, než kdyby obě dospělé osoby v rodině pobírali zdaněnou minimální mzdu.**

Interpretace dat

Obecně lze shrnout, že **sledovaná kritéria v jednotlivých spisech použitých k analýze, zcela nebo velmi odpovídali i výsledkům jiných použitých výzkumných metod** uvedených v této práci.

Významným prvkem v hodnocení analýzy spisové dokumentace bylo prokázání výhodnosti pobírání dávky sociální péče, jejíž výše je vyšší než současná minimální mzda. Z těchto důvodů se domnívám, že závislost na dávkách příjemcům nevadí, nenutí je vyvíjet aktivitu vedoucí ke zlepšení své sociální situace.

3.5.4 Případová studie

Případová studie – kazuistika, má doplňující charakter, slouží k dokreslení představy o současném systému. Ke zpracování byla použita anamnéza a studium dokumentace.

- **Uvedení do problematiky**

Jedná se o **sociálně potřebnou rómskou rodinu, která je vyplácena na MěÚ Litvínov, odboru sociálních věcí, opakovanou dávkou sociální péče již 8. rokem.** Do června 2005 byla dávka určena pro 4 osoby : 1 dospělá osoba (pan Jan, 48 let), 2 nezletilé dcery (15 a 17 let), 1 nezletilé dítě (narozeno v roce 2004-matkou je nezletilá dcera). Od července 2005 dosud, je dávka vyplácena pouze 2 osobám (otci a mladší dceři), starší dcera již dovršila zletilosti a se svým nezletilým dítětem pobírá dávku sociální péče také jako sociálně potřebná.

- **Použité metody**

1. heteroanamnéza – rodinná (čerpáno z informací rómské poradkyně a sociální pracovnice, která má rodinu ve své evidenci)
2. studium dokumentace (údaje čerpány z osobního spisu rodiny – zpracováno sociální šetření)

- Rodinná anamnéza

- Původně rodina přišla ze Slovenska v 90. letech, údaje o rodičích nejsou známi, počet sourozenců : 5 (3 sestry, 2 bratři).
- Sekundární rodina : pan Jan je rozvedený, 3 děti, všechny svěřeny po rozvodu do péče otce. **Matka dětí chronická alkoholička**, po rozvodu se odstěhovala mimo region. **Nad dětmi bylo stanoveno výchovné opatření oddělením sociálně právní ochrany dětí - dohled** (sklony k neomluvené absenci dětí ve škole) . Styky mezi matkou dětí a rodinou jsou minimální, údajně založila novou rodinu. V současné době tvoří rodinu pana Jana již jen jedno nezletilé dítě.

- Sociální šetření

- Sociálně ekonomický statut rodiny

- **Dosažené vzdělání** : pan Jan má základní vzdělání (absolvent zvláštní školy), dcera zatím základní vzdělání (absolventka zvláštní školy), nyní se učí 2. rokem na středním odborném učilišti, obor čalounice.

- **Zdroj příjmů rodiny** : pan Jan nepracuje, od roku 1998 je v evidenci úřadu práce jako uchazeč o zaměstnání bez nároku na podporu v nezaměstnanosti (nikdy neodpracoval soustavných 12 měsíců), rekvalifikace nebyla vykonávána. Rodina pobírá dávky státní sociální podpory - přídavek na dítě (nárok má dcera až do dosažení zletilosti) a sociální příspěvek (nárok má rodič pečující o nezletilé dítě). **Příspěvek na bydlení byl rodině odejmut z důvodu neplnění podmínek pro nárok** (dluhy na nájemném). **Další příjmy rodiny tvoří výživné ve výši 80,-Kč měsíčně**, které bylo stanoveno rozsudkem soudu matce dítěte. **Vzhledem k tomu, že celkové příjmy rodiny nedosahují částek určených na výživu a základní osobní potřeby, je rodina doplácena i opakovanou dávkou sociální péče. Celkem činí „prokázané“ příjmy v současné době 6.630,-Kč měsíčně.** Z těchto příjmů splácí pan Jan 500,-Kč měsíčně jako dílčí splátky za přeplatek na dávce sociální péče ve výši bezmála 25. tisíc korun, který způsobil neohlášením dalších příjmů rodiny (pobírání dávky státní sociální podpory - přídavku na dítě a rodičovského příspěvku na svého vnuka - v té době nezletilá dcera porodila syna a pan Jan, jako prarodič, požádal o svěření vnuka do své péče do doby zletilosti matky dítěte). Na tyto příjmy přišel správní orgán náhodně po 5 měsících (z dokladu doloženého panem Janem v jiné souvislosti). Situace s neuvedením příjmů se opakovala v měsíci září 2005, kdy dne 12. září odbor sociálních věcí v rámci součinnosti obdržel písemné hlášení Policie ČR, že při vyšetřování krádeže hutního materiálu, byli vyslýcháni i pracovníci jedné firmy, kde bylo zjištěno, že 6 osob nemá pracovní smlouvu. Blíže pak bylo zjištěno, že tyto osoby jsou v evidenci úřadu práce jako uchazeči o zaměstnání a současně jsou příjemci dávek sociální péče. Mezi

těmito osobami byl i pan Jan. Na základě shora uvedeného byl pan Jan odborem sociálních věcí vyzván k vysvětlení celé záležitosti. Dostavil se dne 14.září, doložil řádnou dohodu o provedení práce s datem od 10.9.-30.9.2005 a značně rozčilen bez jakéhokoliv vysvětlení odešel. Díky včasnému hlášení policie byly odhaleny další nepřiznané příjmy pana Jana a nevznikl tak další přeplatek na dávce sociální péče (příjmy byly v pořádku započteny do dávky sociální péče dle doložené výplatní pásky následující měsíc- výdělek ve výši 1200,-Kč nehodnotím).

- **Bytové poměry : rodina bydlí od roku 2000 na ubytovně pro neplatiče a nepřízpůsobené občany.** Důvodem pro ubytování na ubytovně bylo ukončení nájemního vztahu soudní výpovědí z bytu pro neplacení řádného nájemného a služeb spojených s užíváním bytu. Ubytovna se nachází 2 km od centra obce.

- **Vybavenost bytu :** 1 místnost, dle provozního řádu ubytovny nelze mít žádné elektrické spotřebiče zapojené v obytné místnosti, vyjma televizoru a rádia (na ostatní slouží vyhrazená místa), proto v místnosti nejsou. Jsou zde pouze úložné prostory pro osobní věci, rozkládací pohovka, křeslo, televizní stolek, jídelní kout.

- **Majetkové poměry :** při podání 1. žádosti o dávku sociální péče v roce 1998 ani v pozdější době, pan Jan neuvedl žádný majetek ač byl na něj dotazován. **Majetkové poměry rodiny nelze spolehlivě určit.** Při prováděném terénním šetření (2x za 5 let) ani nebyl žádný majetek zjištěn, krom předmětů určených k běžnému životu. V roce 2004 však bylo zjištěno, že pan Jan je vlastníkem motorového vozidla a tuto skutečnost opět nenahlásil. Informace na požádání sociální pracovnice, která pana Jana několikrát ve voze viděla, poskytl odbor dopravně správní MěÚ Litvínov z centrálního registru vozidel. Vlastnictví vozu se potvrdilo – Vaz 2105, rok výroby 1986. Tato skutečnost má výrazný vliv na poskytovanou dávku sociální péče, jelikož dle zákona o sociální potřebnosti se nepovažuje občan za sociálně potřebného tehdy, pokud má majetek, který může prodejem sloužit k získání příjmu vlastním přičiněním, což prodej vozu je. V případě pana Jana však tato skutečnost na dávku sociální

péče vliv neměla, jelikož ač nějakou podstatnou skutečnost odboru sociálních věcí nesdělil, dle metodického pokynu nadřízeného orgánu (Krajský úřad Ústeckého kraje) vydaného cca v roce 2001, má správní orgán, který dávku vyplácí, přihlédnout ke stáří a typu vozu a k průměrné ceně na trhu s ojetými vozy, tak aby zjistil, zda by se prodejem vozidla sociální situace rodiny vyřešila. Po telefonické konzultaci v září 2004 s pracovníkem nadřízeného orgánu bylo vlastnictví vozu pana Jana ponecháno bez vlivu na vyplácenou dávku sociální péče.

➤ Sociální vztahy rodiny

- **Mezilidské vztahy a atmosféra v rodině** : dle sdělení strážníků obecní policie, která střeží objekt ubytovny, se jedná o velmi impulzivní rodinu, pan Jan je někdy v podnapilém stavu agresivní na sousedy a strážníky.
- **Sociabilita, adaptabilita a komunikativnost** : rodina bydlí na ubytovně pro neplatiče a společensky nepřizpůsobené občany, počet podobných rodin je zde cca kolem dalších 20. **Život na ubytovně je velkým a dlouhodobým problémem celé obce.** Pokud jde o komunikativnost, pan Jan je při jednáních na úřadě velmi impulzivní, vulgární, neochotný, s pracovníky odboru nespolupracuje.

Interpretace dat

Provedená kazuistika vypovídá o problémech vyskytujících se v mnoha spisech daného odboru sociálních věcí.

3.5.5 Rozhovory

K rozhovoru jsem vybrala dvě mé kolegyně, které jsem poté oslovila a ony rády přijaly. Každá z nich má odlišnou náplň práce, proto by mohl být rozhovor zajímavější a mohl by nabídnout zajímavé shody či neshody v názorech.

➤ Rozhovor č. 1, ze dne 14.3.2006 (Veronika)

Otázka 1

Jak dlouho pracuješ na odboru a jaké je tvé pracovní zařazení ?

Na odboru pracuji **4,5 roku jako samostatný odborný referent na úseku dávek sociální péče.**

Otázka 2

Kolik spisů činí tvá agenda a kolik na jednotlivých úsecích ?

Rozdělení stačí orientačně ?

Celkem 265 spisů, z toho cca 103 spisů na rodině a 162 na nezaměstnaných.

Otázka 3

Zkus rozdělit, dle týdenního časového snímku, práci s klientem, administrativní činnost, terénní šetření, vedení nadřízeným?

Práce s klientem činí tak zhruba 25 %, administrativní činnost takových 65 %, terénní šetření 0, možná 0,5 % a zbytek procent vedení (tedy 10%).

Otázka 4

Jak hodnotíš současný systém poskytování dávek a proč ?

Jako nevyhovující, z mnoha hledisek. Tak třeba výplata dávky soc. péče není nikterak časově omezená, z toho vyplývá minimální motivace k hledání si práce klientů. Určitě je potřeba zvýšit motivaci a aktivitu klienta v době poskytování dávky, třeba dát mu bonusy za to, že někde byl a práci si hledal, prokáže s tím spojené náklady. Snížit dávku těm, kteří dlouhodobě žádnou aktivitu nevyvíjejí při hledání práce. Další chybou je minimální rozdíl ve výši dávky soc. péče a minimální mzdou. Pak jsou znevýhodňovány i rodiny pracujících, protože je jejich výdělek jen o málo větší než nepracujících na dávkách. Pracující rodiny mají

zvýšené výdaje související s prací (doprava, stravování) a zároveň přicházejí i o různé úlevy, jako poplatky za mateřské školky, poplatek za TV a soudní poplatky, narozdíl od klientů. Poskytování dávek nezletilým nepracujícím a zletilým, kteří bydlí u ekonomicky aktivních rodičů, kteří je podporují. Tito na náklady na domácnost nepřispívají a přesto v dávce náklady dostávají, pak ji totiž chápou jako kapesné a to vede k tomu, že si práci opět nehledají. Pro ně dávka v té době ještě představuje hodně peněz, a z toho vyplývá, že nemají motivaci k práci a zvyknou si na podporu státu. Sociální pomoc má být odrazovým můstkem pro klienty ve svízelných životních situacích, ale u nás to tak nefunguje.

Otázka 5

Myslíš si, že připravovaný zákon o hmotné nouzi, který má být přelomovým v posuzování sociální potřeby, tento současný nevyhovující systém vyřeší ?

Nemám podrobnosti, ale chápu to jako že ne. Mám pocit, že to bude stejný jako je to teď, **kategorie lidí nic nevyřeší.**

Otázka 6

Co si představuješ pod pojmem zneužívání dávek ?

Všeobecně si pod pojmem představuji **neoprávněné poskytování dávek i služeb soc. péče**. Konkrétně : utajují se různé skutečnosti jako družský poměr, práce načerno (brigády), falšování dokladů (vysvědčení dětí, ale i třeba faktury o zakoupení otopu), účelové rozchody partnerských dvojic při nalezení práce jednoho z nich.

Otázka 7

Setkáváš se při své práci s tímto jevem ?

Ano, denně.

Otázka 8

Jakým způsobem se domníváš, že lze zneužívání dávek prokázat ?

Jak které zneužívání. Tak třeba **falšování dokladů si mohu ověřit na příslušných institucích**, např. základní školy, úřad práce-odbor dávek státní sociální podpory, **opakovaným terénním šetřením** - ne však ale vždy (není snadné prokázat, že tam není partner pouze na návštěvě). Někdy se ale stává, že v jednom bytě bydlí oba partneři - tuto skutečnost

nezatajují (jejich odůvodněním bývá třeba nemožnost odstěhování se jinam), **ale je pak těžké prokázat, že spolu nehospodaří.**

Otázka 9

Je, dle tvého názoru, současná výše životního minima dostatečná či nikoliv a proč ?

Při zohlednění skutečných odůvodněných nákladů na domácnost v dávce soc. péče je minimum dostačující.

➤ Rozhovor č. 2, ze dne 15.3.2006 (Karolína)

Otázka 1

Jak dlouho pracuješ na odboru a jaké je tvé pracovní zařazení ?

Na odboru pracuji **8 let, z toho 3 roky jako vedoucí oddělení dávek sociální péče.**

Otázka 2

**Kolik spisů činí tvá agenda a kolik na jednotlivých úsecích ?
Rozdělení stačí orientačně ?**

Samostatně nemám žádnou spisovou dokumentaci, **provádím metodické vedení na svém oddělení, na kterém je evidováno cca 2 tisíce spisů.**

Otázka 3

Zkus rozdělit, dle týdenního časového snímku, práci s klientem, administrativní činnost , terénní šetření, vedení nadřízeným?

Práce s klientem činí zhruba 10 %, administrativní činnost 70 %, terénní šetření 0 a vedení 20 %.

Otázka 4

Jak hodnotíš současný systém poskytování dávek a proč ?

Z mého pohledu je současný systém dávek **nevyhovující. Podmínky pro poskytnutí a následné vyplácení dávek jsou nastaveny šablonovitě** (kdo ty podmínky splní, dávku dostane bez ohledu na to, zda ji skutečně potřebuje). **Pracovník vyplácející dávku má omezenou možnost provádět kontrolu skutečné sociální situace klientů** (nelegální zaměstnávání, majetkové poměry, společné soužití druh/družka). Dále se mi nelíbí, že poskytovaná dávka je po dobu evidence klienta na odborech

soc. věcí nastavena stále stejným způsobem, není nijak zvýhodněno, zda si člověk ze své situace snaží pomoci. Myslím si, že velký počet z našich klientů není závislých pouze na námi vyplácených dávkách.

Otázka 5

Myslíš si, že připravovaný zákon o hmotné nouzi, který má být přelomovým v posuzování sociální potřeby, tento současný nevyhovující systém vyřeší ?

Já si **myslím, že ne**. Z materiálů, které jsem měla k dispozici pro mě vyplývá, že se **současný systém rozdělí pouze do více kategorií pro hodnocení sociální potřeby**. Navíc se na vyplacení těchto dávek budou muset podílet i další úřady (odbory dávek stát. sociální podpory převezmou příspěvek na úhradu nákladů na domácnost, obce budou dorovnávat nově zvýšený příspěvek na bydlení svým občanům). Konkrétnější informace nejsou dodnes k dispozici, proto nemohu blíže hodnotit.

Otázka 6

Co si představuješ pod pojmem zneužívání dávek ?

Třebaže, **dávky pobírají osoby, které pracují bez řádné pracovní smlouvy, nebo vyplacení samoživitelek, které se dobrovolně účelově nehlásí ke svým partnerům**, kteří jsou například v pracovním poměru. Dále bych sem zařadila **nepřiznání skutečných majetkových poměrů našimi klienty** (klient dle zákona není sociálně potřebný, pokud má majetek). Patří sem i **klienti dlouhodobě pobírající dávky za předpokladu, že nechtějí pracovat, protože jim dávka stačí**.

Otázka 7

Setkáváš se při své práci s tímto jevem ?

Ano, setkávám.

Otázka 8

Jakým způsobem se domníváš, že lze zneužívání dávek prokázat ?

Prokazování zneužívání dávek je **velmi složité, v mnou uváděných případech mnohdy dokonce i nemožné**. Setkávám se v praxi i s tím, že určitému důkazu o zneužívání dávek pracovnice dojde, ale po případném odvolání klienta na odejmutí či nepřiznání dávky nedojde k podpoře nadřízeného orgánu (krajského úřadu). **Nejlépe se prokazuje vlastnictví**

majetku, protože v případě zjištění (evidence vozidel, výpis z katastru nemovitostí) **máme v ruce přímý důkazní materiál. Nelegální zaměstnání nelze z pohledu pracovníků prokázat vůbec-nemáme** pravomoc ke kontrole.

Otázka 9

Je, dle tvého názoru, současná výše životního minima dostatečná či nikoliv a proč ?

Přijde na to. **Pokud je člověk opravdu závislý pouze na dávkách** a nemá žádné jiné postranní příjmy a ani možnost sehnat zaměstnání, **je současné životní minimum opravdu minimem.** Druhá kategorie příjemců dávek má tyto finanční prostředky jako kapesné.

Interpretace dat

Z obou rozhovorů jednoznačně vyplývají shodné nebo velmi podobné závěry jako u ostatních použitých metod a to v otázce nevyhovujícího systému poskytování a vyplácení dávek a jejich následného zneužívání.

3.6 Shrnutí výsledků praktické části

Cílem práce byla analýza systému poskytování dávek sociální péče z hlediska výkonu sociální práce na pověřeném obecním úřadu Litvínov v období uplynulých dvou let (2002-2004). Uvedené období nebylo z pohledu posuzování systému nijak výjimečné, v současné době je v platnosti stále totožný systém poskytování dávek sociální péče.

Výsledkem průzkumu, za použití několika metod, bylo zhodnocení, že pro sociální pracovníky daného úřadu je současný systém naprosto nevyhovující, a to především v oblasti administrativní náročnosti, v terénní sociální práci a v oblasti samotné sociální péče, která není vykonávána důsledně z důvodu přetíženosti pracovníků (spravovaná agenda dávek mnohonásobně převyšuje doporučený počet na jednoho pracovníka). Nedůslednost rozhodně vede k zneužívání dávek ze strany klientů.

Z průzkumu provedeného s klienty odboru vyplývá, že současný systém je pro ně, jako pro příjemce dávek, spíše vyhovující, umožňuje pobírání dávek delší dobu, bez skutečné aktivity při hledání si legálního zaměstnání, příjmy poskytované státem jsou více než štědré a úředníci mnohdy nemohou dostatečně prokázat případné nepravdivosti uváděné v jimi předkládaných dokumentech. Tímto však nelze nic jiného, než opětovně konstatovat, že systém poskytování a vyplácení dávek je nevyhovující.

4 Závěr

Z výsledků praktické části bakalářské práce vyplývá, že cíle bylo provedenou analýzou systému poskytování a vyplácení dávek na pověřeném úřadu Litvínov dosaženo ve většině zkoumaných oblastí. Není pochyb o tom, že systém nefunguje a vede k zneužívání dávek.

Přínos této práce spatřuji v tom, že výsledky provedené analýzy by mohly být v případě podpory a zájmu nadřízeného orgánu řešeny i s vrcholným orgánem, tedy s Ministerstvem práce a sociálních věcí. Jsem přesvědčená, že ostatní obecní úřady stejného stupně, tedy obce pověřené k výkonu státní správy, by po provedení stejné analýzy došly ke shodným závěrům. Minimálně o tom svědčí skutečnost, že názory a zkušenosti sociálních pracovníků z jiných úřadů, sdělované na pravidelných poradách konaných s nadřízeným orgánem celého Ústeckého kraje, jsou taktéž shodné.

5 Navrhovaná opatření

Nemohu jinak, než vyjádřit naprostou kritiku směrem k legislativě, která v současné době v oblasti sociálního zabezpečení platí. Zákony jsou zastaralé (platné ve většině případů z let 1988-1991), nedokonalé, neřeší přiměřenost pomoci státu, nezabývají se nárůstem finančních prostředků vynakládaných na výplaty dávek, samotné dávky nejsou účelově poskytovány a jejich výše vede k jasné demotivaci lidí vyčlenit se z okruhu sociálně potřebných, a tedy závislých lidí na pomoci druhých.

Tím vyjadřuji návrh na opatření myšlený jako nutnost změny stávajících zákonů a předpisů. Nejsem však přesvědčena, že ani chystané změny v legislativě pro oblast dávek (platné nejspíše pro leden 2007) neutěšenou situaci vyřeší. Sice v době tvoření mé bakalářské práce došlo k jedné výrazné změně, šlo však o obecný předpis (zákon o správním řádu platný od ledna 2006), který je podřízen předpisům specifickým, tzv. zvláštním právním předpisům.

A jednu poznámku na závěr. Opět nebudou tvůrci zákonů „každodenní vykonavatelé“ sociální práce, tedy my, obyčejní úředníci...

6 Seznam použitých zdrojů

1. ŠVINGALOVÁ, D. *Kapitoly z psychologie I. díl*, TU Liberec, r. 2002, vydání 1., ISBN 80-7083-613-X
2. ŠVINGALOVÁ, D. *Metodické pokyny pro zpracování bakalářských prací*, TU Liberec, r. 2003, vydání 1., ISBN 80-7083-704-7
3. Zákon č. 114/1988 Sb., o působnosti orgánů České republiky v sociálním zabezpečení, ve zn. pozdějších předpisů
4. Zákon č. 100/1988 Sb., o sociálním zabezpečení, ve zn. pozdějších předpisů
5. Vyhláška č. 182/1991 Sb., kterou se provádí zákon o sociálním zabezpečení a zákon České národní rady o působnosti orgánů České republiky v sociálním zabezpečení
6. Zákon č. 482/1991 Sb., o sociální potřebnosti, ve zn. pozdějších předpisů
7. Zákon č. 463/1991 Sb., o životním minimu, ve zn. pozdějších předpisů
8. Zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve zn. pozdějších předpisů
9. NEJvyšší KONTROLNÍHO ÚŘAD. Věstník NKÚ 2004, částka 04/09.
Dávky sociální péče osobám sociálně potřebným
10. Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení)
11. Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů
12. Zákon č. 71/1967 Sb., o správním řízení, ve zn. pozdějších předpisů
13. Zákon č. 312/2002 Sb., o úřednicích územních samosprávných celků, ve zn. pozdějších předpisů
14. Emailová zpráva zaslaná elektronicky 9.3.2005 Krajským úřadem Ústeckého kraje – celý text v příloze č. 3
15. Přednáška ze sociologie na TU Liberec, PdF, program sociální péče, 1. ročník (PhDr. Lenka Václavíková Helšusová)
16. <http://portal.mpsv.cz/sz>, internetové stránky MPSV, vývoj nezaměstnanosti k 28.2.2006, informace ze dne 13.3.06
17. Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, ve zn. pozdějších předpisů
18. <http://www.mpsv.cz/cs/2214>, internetové stránky MPSV, minimální mzda v ČR platná od 1.1.2006, informace ze dne 13.3.2006

7   Seznam příloh

1. Formulář žádosti o dávku sociální péče a doklady nezbytné k doložení
2. Tabulka vytíženosti soc. pracovníků
3. Dotazník pro soc.pracovníky
4. Dotazník pro klienty

8 Přílohy

♦ Příloha č. 1

<p style="text-align: center;">Žádost o poskytnutí dávky sociální péče</p> <p style="text-align: center;">(je k dispozici u každé sociální pracovnice na odboru)</p>
----

1. .... 2. ....
- Jméno a příjmení žadatele** **Číslo OP**
3. .... 4. ....
- Rodné číslo* *Datum a místo narození*
5. ....
- Adresa trvalého bydliště (včetně poštovního směrovacího čísla a poschodí), telefon*
- .....
- Kontaktní adresa v případě, že je odlišná od adresy trvalého pobytu*
6. .... 7. ....
- Rodinný stav* *Státní občanství*
8. *Ostatní členové rodiny (domácnosti) popř. osoby povinné výživou k žadateli nebo jeho dětem*

Poř. číslo	Jméno a příjmení	Datum narození	Vztah k žadateli	Zaměstnání
1.				
2.				
3.				
4.				
5.				
6.				
7.				

9. **Žadatel je – není* držitelem živnostenského listu**

10. **Manžel (ka), druh (družka) žadatele je – není* držitelem živnostenského listu**

11. **Vlastní žadatel nebo někdo z dalších společně posuzovaných osob**

• **průkaz ZTP/P**

• **nutnost dodržovat dietní omezení**

.....

12. **Příjmy**

Žadatel a další společně posuzované osoby pobírají

a) příjmy ze závislé činnosti (pracovní poměr)	ANO – NE*
b) příjmy z podnikání a z jiné samostatné výdělečné činnosti	ANO – NE
c) příjmy z kapitálového majetku	ANO – NE
d) příjmy z pronájmu	ANO – NE
e) stipendia ze státního rozpočtu	ANO – NE
f) peněžité dávky nemocenského pojištění (péče)	ANO – NE
g) peněžité dávky důchodového zabezpečení	ANO – NE
h) podpora v nezaměstnanosti uchazečů o zaměstnání	ANO – NE
ch) plnění z pojištění pro případ dožití určitého věku	ANO – NE
i) příjmy ze zahraničí	ANO – NE
j) výživné a příspěvek na výživu rozvedeného manžela a neprovdané matce	ANO – NE
k) dávky státní sociální podpory	ANO – NE
l) dávky sociální péče	ANO – NE
m) další opakující se nebo pravidelné příjmy	ANO – NE

nehodící se škrtněte*

13. **Potvrzení platby nájemného**

Pro účely posouzení skutečných nákladů na domácnost pro Městský úřad Litvínov, odbor sociálních věcí potvrzujeme, že pan (í) .....,
bytem ..... č. bytu..... Je uživatelem bytu.

Nájemné činí včetně poplatků za služby měsíční částku ..... Kč.

Na nájmu dluží celkem :..... Kč.

Za ..... čtvrtletí roku 200 ... dluží na nájmu .....Kč.

Počet osob hlášených do záloh za služby v bytě :

V Litvínově dne .....

.....

Razítko a podpis organizace

Počet trvale hlášených osob v bytě či rodinném domě:

V Litvínově dne .....

.....

Razítko a podpis organizace

14. K jakému účelu dávku sociální péče žádá :

**15. Způsob výplaty DSP : bezhotovostní
složenkou**

Prohlašuji, že jsem všechny údaje uvedl(a) pravdivě. Jsem si vědom(a) trestních následků, které by měla nesprávnost výše uvedených údajů, popř. nesplnění povinnosti hlásit rozhodné změny, jakož i toho, že neprávem přijaté částky jsem povinen (povinna) vrátit.

V ..... dne .....

.....
podpis žadatele

PROHLÁŠENÍ

ve smyslu zákona č.500/2004 Sb., správní řád, ve zn. pozd. předpisů, § 4 odst. 2,4, § 36, § 50 odst. 1, § 53 odst. 1 a zákona č.482/1991 Sb., o sociální potřebnosti, § 7 odst. 1,2

§ 4

(2) Správní orgán v souvislosti se svým úkonem poskytne dotčené osobě přiměřené poučení o jejích právech a povinnostech, je-li to vzhledem k povaze úkonu a osobním poměrům dotčené osoby potřebné.

(4) Správní orgán umožní dotčeným osobám uplatňovat jejich práva a oprávněné zájmy.

§ 36

(1) Nestanoví-li zákon jinak, jsou účastníci oprávněni navrhopvat důkazy a činit jiné návrhy po celou dobu řízení až do vydání rozhodnutí; správní orgán může usnesením prohlásit, dokdy mohou účastníci činit své návrhy.

(2) Účastníci mají právo vyjádřit v řízení své stanovisko. Pokud o to požádají, poskytne jim správní orgán informace o řízení, nestanoví-li zákon jinak.

(3) Nestanoví-li zákon jinak, musí být účastníkům před vydáním rozhodnutí ve věci dána možnost vyjádřit se k podkladům rozhodnutí; to se netýká žadatele, pokud se jeho žádosti v plném rozsahu vyhovuje, a účastníka, který se práva vyjádřit se k podkladům rozhodnutí vzdal.

(4) Účastník nebo jeho zástupce je povinen předložit na výzvu oprávněné úřední osoby průkaz totožnosti. Průkazem totožnosti se pro účely tohoto zákona rozumí doklad, který je veřejnou listinou, v němž je uvedeno jméno a příjmení, datum narození a místo trvalého pobytu, popřípadě bydliště mimo území České republiky a z něhož je patrná i podoba, popřípadě jiný údaj umožňující správnímu orgánu identifikovat osobu, která doklad předkládá, jako jeho oprávněného držitele.

§ 50

(1) Podklady pro vydání rozhodnutí mohou být zejména návrhy účastníků, důkazy, skutečnosti známe správnímu orgánu z úřední činnosti, podklady od jiných správních orgánů nebo orgánů veřejné moci, jakož i skutečnosti obecně známé.

§ 53

(1) Správní orgán může usnesením uložit tomu, kdo má listinu potřebnou k provedení důkazu, aby ji předložil. Usnesení se oznamuje pouze osobě, které je povinnost ukládána.

§ 7

(1) Žadatel o dávku sociální péče nebo příjemce dávky sociální péče je povinen osvědčit skutečnosti rozhodné pro nárok na dávku, její výši nebo výplatu, dát písemně souhlas k ověření těchto skutečností a na výzvu se osobně dostavit k příslušnému orgánu, nebrání-li tomu těžko překonatelné překážky, zejména zdravotní stav. Tato povinnost platí obdobně pro společně posuzované osoby.

(2) Nesplní-li žadatel o dávku, příjemce dávky nebo společně posuzovaná osoba ve lhůtě stanovené příslušným orgánem povinnosti uvedené v odstavci 1, může být po předchozím upozornění žádost o dávku sociální péče zamítnuta, výplata dávky sociální péče zastavena nebo dávka sociální péče odejmuta.

Souhlasím s tím, aby byly MěÚ Litvínov pro účely dávky sociální péče zpracovány moje osobní údaje (dle § 5 zák. 101/2000 Sb., ve znění pozdějších předpisů).

Prohlašuji, že já (žadatel) a ostatní osoby, na které se vztahuje přiznání dávky sociální péče vlastníme tento majetek :

1. *rodinný dům, nebo byt .....*
2. *nemovitost sloužící k rekreaci .....*
3. *ostatní nemovitosti a pozemky (pole, lesy apod.) .....*
4. *osobní automobil (typ, rok výroby, rok pořízení) .....*
5. *starožitnosti, cenné sbírky .....*
6. *finanční prostředky v hotovosti (úspory) .....*

Dále prohlašuji, že nevlastníme žádný jiný cenný majetek.

V případě, že vlastníte jiný cenný majetek ve výčtu neuvedený, uveďte jaký :

.....
Dále prohlašuji, že já ani manžel(ka), druh (družka) nemáme žádný jiný příjem, než který je uveden v mé žádosti.

V případě přiznání dávky sociální péče se zavazuji, že veškeré změny rozhodné pro výplatu sociální dávky oznámím odboru sociálních věcí MěÚ Litvínov, a to nejpozději do 8 dnů ode dne, kdy došlo ke změně. Jedná se zejména o :

- nástup do zaměstnání
- vyřazení z evidence úřadu práce
- jakoukoli změnu příjmu v rodině
- společné soužití s druhem /družkou/
- určení otcovství
- uzavření sňatku
- návrat manžela /manželky/ z vazby nebo výkonu trestu odnětí svobody apod.

Beru na vědomí, jestliže neohlášením nebo opožděným hlášením zavíním, že mi byl příspěvek vyplácen neprávem nebo v nesprávné výši, jsem povinen (povinna) uhradit vzniklý přeplatek v souladu s § 106 a 107 odst. 1 zákona č. 100/1988 Sb., o sociálním zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů.

V Litvínově, dne : .....

.....
podpis žadatele

Doklady nutné pro posouzení žádosti o dávku sociální péče

- ⇒ občanský průkaz Váš, popř. manžela (manželky), druha (družky) a osob starších 15-ti let,
- ⇒ potvrzení zaměstnavatele o čisté mzdě za posledních 6 měsíců včetně pracovní smlouvy,
- ⇒ zápočtový list,
- ⇒ živnostenský list,
- ⇒ daňové přiznání za předchozí rok,
- ⇒ potvrzení o pozastavení živnostenského listu,
- ⇒ oznámení o dávkách státní sociální podpory (přídavky na děti, sociální příplatek, příspěvek na bydlení, rodičovský příspěvek, jiné příspěvky)
- ⇒ potvrzení o výplatě peněžité pomoci v mateřství (od kdy do kdy a v jaké denní výši)
- vyplní OSSZ Most neb. zaměstnavatel
- ⇒ přehled o vyplácených dávkách státní sociální podpory za posledních 6 měsíců,
- ⇒ rodné listy dětí s vyznačeným občanstvím ČR,
- ⇒ kopie posledního vysvědčení dítěte povinného školní docházkou, potvrzení školy o pravidelné školní docházce
- ⇒ osvědčení o zvoleném občanství pro všechny členy rodiny,
- ⇒ povolení k dlouhodobému pobytu na území ČR z cizinecké policie,
- ⇒ rozsudek soudu o :
  - ☉ výživném na nerozvedenou manželku (manžela),
  - ☉ výživném na rozvedenou manželku (manžela),
  - ☉ příspěvku na výživu a úhradu některých nákladů neprovdané matce,
  - ☉ výživném na děti,
  - ☉ rozvodu manželství,

- ☞ svěření dítěte do výchovy jiného občana než rodiče,
- ☞ osvojení dítěte,
- ☞ ustanovení občana opatrovníkem dítěte,
- ☞ svěření dítěte do pěstounské péče,

(na všech předkládaných rozsudcích soudu musí být vyznačeno datum nabytí právní moci !)

- ✎ **není-li dosud vydán rozsudek a soudní jednání je v řízení**, je nutné předložit **kopii návrhu s razítkem podatelny** o přijetí popř. doklad, **že jednání je stále v řízení, jedná-li o návrh starší 6 měsíců**, totéž platí i u zl. studujících, žijících mimo spol. domácnost rodičů
- ✎ **není-li otec uveden v rodném listě** – potvrzení soudu, že byl podán návrh na určení otcovství,
- ✎ **není-li výživné stanovené soudem musí být podán návrh na jeho určení k soudu** a doloženo čestné prohlášení ověřené matrikou, zda povinný výživou zatím dobrovolně přispívá nebo nepřispívá na výživu, v případě, že dítě je mladší dvou let platí totéž i na neprovdanou matku, totéž platí i u zl. studujících, žijících mimo spol. domácnost rodičů
- ✎ **potvrzení o výkonu vazby event. výkonu trestu** odnětím svobody, pracovní zařazení, výdělek, počátek a ukončení výkonu trestu (vazby),
- ✎ **potvrzení soudu**, že byl podán návrh na zrušení užívacího práva k bytu (soudní výpověď),
- ✎ **potvrzení o podání žádosti na byt**,
- ✎ **potvrzení úřadu práce o tom**, zda jste či nejste veden v evidenci uchazečů o zaměstnání, a případně výplatě podpory v nezaměstnanosti,
- ✎ **rozhodnutí z úřadu práce o přiznání či nepřiznání podpory v nezaměstnanosti**,
- ✎ **u dětí starších 15-ti let** předložit potvrzení o návštěvě školy nebo učiliště,
- ✎ **potvrzení o ukončení studia**,
- ✎ **posledního platného výměru o výši důchodu včetně potvrzení z pošty o platné výši**
- ✎ **potvrzení okresní správy soc. zabezpečení**, že je v jednání přiznání důchodu, potvrzení o výplatě zálohy na důchod, o výši peněžité pomoci v mateřství, popř. o pojištění jako osoba samostatně výdělečně činná (od – do),
- ✎ **rozhodnutí o odejmutí důchodu**,
- ✎ **rozhodnutí o příspěvku na výživu**,
- ✎ **potvrzení odborného lékaře** o nutnosti dodržování finančně nákladné diety (doba trvání) – Mudr. Frydrychová (soukromá interní ordinace, PKH 638 ,nebo jiný odborný lékař, u diabetiků postačí kopie DIA průkazky s aktuální kontrolou,
- ✎ **kopie přední strany těhotenské knížky**,

Náklady na domácnost:

- ✎ **doklad o vlastnictví rodinného domu nebo bytu (kupní smlouva nebo výpis z katastru nemovitostí**
- ✎ **nájemní smlouva včetně evidenčního listu**,
- ☞ **podnájemní smlouva včetně ověření podpisů matrikou, v případě nájemního bytu je nezbytný souhlas vlastníka bytu**,
- ☞ **nájemní byty-potvrzení z účtárny, kolik činí nájemné příp. dluh na nájmu včetně počtu osob hlášených do záloh za služby** potvrdí příslušný správce bytového fondu **rodinné domy a byty v osobním vlastnictví-potvrzení o počtu trvale hlášených osob** (potvrdí evidence obyvatel příslušného obecního nebo městského úřadu)
- ☞ **zaplacený inkasní lístek včetně bílého rozpisu za poslední 3 měsíce**,
- ☞ **poslední vyúčtování záloh za dodávku plynu (oba listy faktury) a el. energie (faktura)**,
- ☞ **u rodinných domů dále – doklad o zaplacení daně z nemovitosti, za odvoz odpadu, nákupu uhlí nebo dřeva (faktury za rok zpětně), nákupu propan-butanu za poslední 3 měsíce, vodného (poslední platba včetně faktury)**,
- ☞ **byt v osobním vlastnictví doklad o výši a úhradě poplatku do společného fondu včetně rozpisu (co vše je v této platbě započítáno)**,
- ✎ **popř. jiná prohlášení a důkazní listiny:**

.....

♦ Příloha č. 2

Pracovní zatížení soc. pracovníků

(vyňato z Věstníku NKÚ 2004, částka 04/09)

Tabulka c. 2 – Vybrané ukazatele charakterizující pracovní zatížení sociálních pracovníků zabývajících se dávkami osobám sociálně potřebným v kontrolovaných obcích

Kontrolovaná obec	Počet vyplacených dávek	Počet příjemců	Počet pracovníků	Počet příjemců na 1 pracovníka	Počet dávek na 1 pracovníka
Benešov nad Pl.	5404	734	3	245	1801
Děčín	27214	2762	15	184	1814
Frýdlant	8924	1746	5	349	1785
Hanušovice	7425	646	4	162	1856
Chrastava	3264	524	2	262	1632
Jihlava	15500	2803	13	216	1192
Karolinka	4800	683	3	228	1600
Liberec	23052	3796	12	316	1921
* Litvínov	43094	3685	* 10	* 369	4309
Lysá nad Labem	6404	906	3	302	2135
Most	94432	9098	28	325	3373
Nymburk	8660	688	6	115	1443
Rumburk	14215	1680	5	336	2843
Šumperk	22357	4845	14	346	1597
Telč	569	497	3	166	190
Třešť	1560	316	3	105	520
Valašské Meziříčí	2973	2548	13	196	229
Vsetín	16962	3015	12	251	1414
Zábřeh	12537	1012	10	107	1320

* v současné době je počet pracovníků vyšší – z 10 zvýšen na 14, počet příjemců na jednoho pracovníka tím snížen na ø 260 spisů

2) Kuchařová, V.: Výkon sociální práce na pověřených obecních úřadech v podmínkách rostoucích nároku.VÚPSV. Praha (leden) 2001.

Analýza je provedena dotazníkovou metodou na sociálních odborech 18 pověřených obecních úřadů z 15 okresů. Byly zjištěny následující průměrné hodnoty: administrativní činnost celkem – 54 %, jednání s klienty celkem, vč. sociálního šetření – 26 %, další neadministrativní a související činnosti, vč. dopravy za klienty – 20 %.

3) Strejčková, Y. a kol.: Role sociálního pracovníka v měnících se podmínkách. Ekonomicko-správní fakulta Masarykovy Univerzity. Brno 1995. Analýza uvádí ukazatel 46 příjemců na jednoho sociálního pracovníka. Protokol o podpisu smlouvy o půjčce SAL s MMF, resp. Světovou bankou z roku 1991. Dokument akceptuje názor těchto institucí, tj. že na jednoho sociálního pracovníka v dávkovém systému by mělo připadat 100 příjemců.

Kuchařová, V.: Výkon sociální práce na pověřených obecních úřadech v podmínkách rostoucích nároku.VÚPSV. Praha (leden) 2001. Analýza uvádí ukazatel 100 – 150 příjemců na jednoho sociálního pracovníka.

♦ Příloha č.3

Dotazník pro sociální pracovníky

- pro pracovníky odboru sociálních věcí na úseku dávek sociální péče -

Dobrý den,

jmenuji se Marcela Vlčková, jsem studentkou TU Liberec, pedagogické fakulty, oboru sociální pracovník a chtěla bych Vás touto cestou požádat o vyplnění dotazníku.

Dotazník je zaměřen na poskytování dávek sociální péče sociálními pracovníky, kteří s dávkami pracují. Jeho úkol spočívá v zjištění, zda současný systém poskytování dávek sociální péče je či není vyhovující a co by samotní pracovníci rádi změnili.

A nyní k samotnému dotazníku : pro jeho vyplnění je zapotřebí zhruba 20 minut. Zvolené odpovědi se označují křížkem do příslušného okénka, pokud otázka okénko neobsahuje, jedná se o otevřenou otázku, tedy odpověď je volná.

Dotazník je zcela anonymní a veškeré údaje v něm zaznamenané, slouží pouze pro účely samotného dotazníku. Nemusíte se tedy obávat, že by jeho vyplněním mohlo dojít k zneužití Vašich osobních či jiných dat.

Předem děkuji za čas, který jste si k vyplnění tohoto dotazníku našli.

V Litvínově, 14. prosince 2005

1. Jak dlouho pracujete s dávkami nebo službami sociální péče ?

- ☐ méně než 0,5 roku
- ☐ 0,5 – 1 rok
- ☐ 1 – 2 roky
- ☐ 2 – 5 let
- ☐ 5 – 9 let
- ☐ více než 10 let

2. Kolik spisů činí Vaše agenda ? (myslí se tím 1 rodina = 1 spis)

- ☐ do 50 spisů
- ☐ 51 – 100 spisů
- ☐ 101 – 150 spisů
- ☐ 151 – 200 spisů
- ☐ 201 – 250 spisů
- ☐ 251 – 300 spisů
- ☐ 301 – 350 spisů
- ☐ 351 a více

3. Který úsek dávek nebo služeb sociální péče tvoří Vaše agenda ? (Ize i více odpovědí)

- ☐ péče o nezaměstnané (dávky pro jednotlivce bez rodiny)
- ☐ péče o rodinu a dítě (dávky i pro nezaměstnaného člena rodiny)
- ☐ péče o seniory (dávky)
- ☐ péče o seniory (služby – např. zařízení sociální péče, pečovat.služba aj.)
- ☐ péče o zdravotně postižené občany (dávky i služby)
- ☐ péče o těžce zdravotně postižené (dávky i služby pro děti a dospělé)
- ☐ jiný úsek (rómský poradce, ekonom, soc.právní ochrana dětí aj.)

4. Vaše pracovní zařazení

- ☐ vedoucí odboru
- ☐ vedoucí oddělení (doplnit).....
- ☐ ekonom odboru

- ☐ samostatný odborný referent
- ☐ rómský poradce
- ☐ terénní pracovník
- ☐ administrativní pracovník (např. pokladna, agenda pošty, součinnost s ostatními organizacemi aj.)

5. Jakým počtem klientů se v průměru zabýváte v úředním dni ?

- ☐ 0 – 5 klientů
- ☐ 6 – 10 klientů
- ☐ 11 – 15 klientů
- ☐ 16 – 20 klientů
- ☐ 20 – 25 klientů
- ☐ 26 – 30 klientů
- ☐ 31 – 35 klientů
- ☐ 36 – 40 klientů
- ☐ 41 – 45 klientů
- ☐ 46 – 50 klientů
- ☐ více než 51 klientů za 1 úřední den v průměru

6. Kolik procent z celé sociální práce, dle Vašeho odhadu, činí jednání s klienty?

- ☐ do 5 %
- ☐ 6 – 10 %
- ☐ 11 – 20 %
- ☐ 21 – 30 %
- ☐ 31 – 40 %
- ☐ 41 – 50 %
- ☐ 51 – 60 %
- ☐ 61 – 70 %
- ☐ 71 – 80 %
- ☐ 81 – 90 %
- ☐ 91 – 100 %

7. Kolik procent z celé sociální práce, dle Vašeho odhadu, činí administrativní činnost ?

- ☐ do 5 %
- ☐ 6 – 10 %
- ☐ 11 – 20 %
- ☐ 21 – 30 %
- ☐ 31 – 40 %
- ☐ 41 – 50 %
- ☐ 51 – 60 %
- ☐ 61 – 70 %
- ☐ 71 – 80 %
- ☐ 81 – 90 %
- ☐ 91 – 100 %

8. Zkuste popsat nejpočetnější skupinu, která tvoří Vaší klientelu (může být i kombinace věku, pohlaví, národnost, vzdělání, zaměstnání atd., např. „nejpočetnější skupinu tvoří ženy do 30 let, s více dětmi, rómské národnosti, na mateřské dovolené“, apod.)

.....

.....

9. Za jak dlouho v průměru zpracujete všechny podklady nutné pro stanovení první výše dávky sociální péče ? (od vydání žádosti, jejího konečného přijetí, zpracování rozhodnutí, 1.výplata atd. – není zde podstatná lhůta 30 dnů dle zákona o správním řízení)

- ☐ do 3 dnů
- ☐ za 4 – 10 dnů
- ☐ za 11 – 15 dnů
- ☐ za 16 – 20 dnů
- ☐ za 21 – 25 dnů
- ☐ za 26 – 30 dnů
- ☐ za 31 – 35 dnů
- ☐ za 36 – 40 dnů
- ☐ za 41 – 45 dnů

- ☐ za 46 – 50 dnů
- ☐ za 51 – 55 dnů
- ☐ za 56 – 60 dnů
- ☐ za více než 61 dnů

10. Součástí sociální práce má být i terénní šetření v místě bydliště klienta. V jakém případě na takové šetření chodíte ?

- ☐ při každé nové žádosti o dávku sociální péče
- ☐ při nesrovnalostech nebo neúplných údajích ve spisové dokumentaci (šetřením mohou zjistit skutečný stav věci)
- ☐ z podnětu jiných institucí nebo nadřízeného orgánu
- ☐ z podnětu jiného občana nebo na anonymní udání
- ☐ terénní šetření se neprovádí nebo zcela ve výjimečných případech
- ☐ z jiných důvodů (jakých).....

11. Kolik procent z celé sociální práce, dle Vašeho odhadu, činí terénní šetření?

- ☐ do 5 %
- ☐ 6 – 10 %
- ☐ 11 – 20 %
- ☐ 21 – 30 %
- ☐ 31 – 40 %
- ☐ 41 – 50 %
- ☐ 51 – 60 %
- ☐ 61 – 70 %
- ☐ 71 – 80 %
- ☐ 81 – 90 %
- ☐ 91 – 100 %

12. Jak byste hodnotil(a) metodické vedení, konzultace a porady vedené Vaším nadřízeným orgánem ?

- ☐ rozhodně dobře
- ☐ spíše dobře
- ☐ rozhodně špatně
- ☐ spíše špatně
- ☐ neumím zhodnotit

13. domníváte se, že jsou dávky sociální péče poskytovány adresně a účelně ?

- ☐ rozhodně ano
- ☐ spíše ano
- ☐ rozhodně ne
- ☐ spíše ne
- ☐ nevím

14. Myslíte si, že jsou dávky sociální péče ze strany klientů zneužívány (např. dávka není účelně vynaložena, neslouží pro všechny členy rodiny stejně, zatajují se různé podstatné skutečnosti mající vliv na výši vyplácené dávky apod.) ?

- ☐ rozhodně ano
- ☐ spíše ano
- ☐ rozhodně ne
- ☐ spíše ne
- ☐ nevím

15. Kolik procent klientů dle Vašeho názoru nebo zkušenosti „zneužívá“ pobírání dávek sociální péče ?

- ☐ 0 – 10 %
- ☐ 11 – 25% (až třetina)
- ☐ 26 – 50% (až polovina)
- ☐ 51 – 75% (až dvě třetiny)
- ☐ 76 – 100% (100% = všichni)

16. Je dle Vašeho názoru současná výše životního minima dostatečná ?

- ☐ rozhodně ano
- ☐ spíše ano
- ☐ rozhodně ne
- ☐ spíše ne
- ☐ neumím posoudit

17. Je, dle Vašeho názoru, současný systém poskytování dávek sociální péče vyhovující ? (např. pro všechny stejná míra posuzování sociální potřeby, administrativní zvládnutelnost, motivace pro hledání zaměstnání, přehledná legislativní úprava apod.)

- ☐ rozhodně ano
- ☐ spíše ano
- ☐ rozhodně ne
- ☐ spíše ne
- ☐ neumím posoudit

18. žijete ve stejné obci, nebo v části obce, ve které i současně pracujete ?

- ☐ ano
- ☐ ne

19. žijete-li ve stejné obci, nebo v části obce, ve které i současně pracujete, můžete se setkávat se svými klienty ve svém volném čase, vadí Vám to ?

- ☐ rozhodně ano
- ☐ spíše ano
- ☐ rozhodně ne
- ☐ spíše ne
- ☐ nežijí ve stejné obci

20. mé pohlaví :

- ☐ žena
- ☐ muž

21. můj věk :

- ☐ 18 – 20 let
- ☐ 21 – 25 let
- ☐ 26 – 30 let
- ☐ 31 – 35 let
- ☐ 36 – 40 let
- ☐ 41 – 45 let
- ☐ 46 - 50 let
- ☐ 51 – 55 let
- ☐ 56 - 60 let
- ☐ více než 61 let

22. mé nejvyšší dosažené vzdělání :

- ☐ základní
- ☐ vyučen(a)
- ☐ vyučen(a) s maturitou
- ☐ středoškolské

- ☐ úplné střední odborné
- ☐ vyšší odborné
- ☐ vysokoškolské

23. můj stav :

- ☐ svobodný(á)
- ☐ vdaná, ženatý
- ☐ rozvedený(á)
- ☐ vdova, vdovec

- ☐ družský poměr

Toto je konec dotazníku..Ještě jednou děkuji za Váš čas a ochotu vyplnit jej.

♦ Příloha č.4

Dotazník pro klienty

- pro klienty odboru sociálních věcí, kteří pobírají dávky sociální péče -

Dobrý den,

jmenuji se Marcela Vlčková, jsem studentkou TU Liberec, pedagogické fakulty, odboru sociální pracovník a chtěla bych Vás touto cestou požádat o vyplnění dotazníku.

Dotazník je zaměřen na pobírání dávek sociální péče klienty, kteří jsou sociálně potřební. Jeho úkol spočívá v zjištění, zda současný systém poskytování a samotných výplat dávek sociální péče vyhovuje nebo nevyhovuje jeho příjemcům a co by samotní klienti rádi změnili.

A nyní k samotnému dotazníku : pro jeho vyplnění je zapotřebí zhruba 20 minut. Zvolené odpovědi se označují křížkem do příslušného okénka, pokud otázka okénko neobsahuje, jedná se o odpověď vlastními slovy.

Dotazník je zcela anonymní a veškeré údaje v něm zaznamenané, slouží pouze pro účely samotného dotazníku. Nemusíte se tedy obávat, že by jeho vyplněním mohlo dojít k zneužití Vašich osobních či jiných dat.

Předem děkuji za čas, který jste si k vyplnění tohoto dotazníku našli.

V Litvínově, 1. února 2006

Vyplněný dotazník, prosím, odevzdejte na recepci v přízemí budovy nejpozději do 10.3.2006 (dotazník můžete zalepit do obálky, popřípadě jen dotazník přehnout). Děkuji.

1. Jak dlouho pobíráte dávku sociální péče ? (pokud byla někdy výplata dávky

přerušena, ale nyní opět probíhá, započítává se též)

- ☐ méně než 0,5 roku
- ☐ 0,5 – 1 rok
- ☐ 1 – 2 roky
- ☐ 2 – 5 let
- ☐ 5 – 9 let
- ☐ více než 10 let

2. Pobíráte dávku sociální péče pouze peněžní formou nebo v kombinaci se službou sociální péče (např. s pečovatelskou službou, bydlíte v zařízení sociální péče - penzion pro důchodce, domov důchodců apod.) ?

- ☐ pouze peněžní formou
- ☐ v kombinaci se službou (prosím, vypište jakou službu využíváte)

.....

3. Kde, nebo od koho jste se poprvé dověděl o možnosti pobírání dávky sociální péče (např. úřad práce, škola, lékař, soused, kamarád, příbuzný, tisk, televize apod.)

.....

4. Zaměstnanost (prosím, zakřížkujte odpověď, která odpovídá Vašemu současnému stavu)

- ☐ jsem bez práce
- ☐ pracuji, ale mám malý výdělek, proto pobírám ještě dávku sociální péče
- ☐ pracuji, ale nelegálně („na černo“)

5. Doba nezaměstnanosti ? (odpovídá pouze nezaměstnaná osoba, pokud došlo k přerušení nezaměstnanosti, ale nyní opět trvá, započítává se též)

- ☐ méně než 0,5 roku
- ☐ 0,5 – 1 rok
- ☐ 1 – 2 roky
- ☐ 2 – 5 let
- ☐ 5 – 9 let
- ☐ více než 10 let

6. Z jakého důvodu nepracujete ? (odpovídá pouze nezaměstnaná osoba nebo ta, která pracuje nelegálně)

- ☐ jsem v evidenci úřadu práce, který mi zatím práci nenašel, sám(a) nic nehledám
- ☐ snažím si hledat práci sám(a), na úřad práce nespolehám
- ☐ tam, kde jsem se ucházel(a) mě nakonec z nějakých důvodů nevzali
- ☐ pracuji nelegálně, to mi stačí
- ☐ práci nehledám - dávka co pobírám, mi stačí na obstarání toho, co potřebuji a je i vyšší než nabízený výdělek
- ☐ nemám chuť pracovat (např. z důvodu malých výdělků, nutnost vstávání, dojíždění, výdaje za stravné, cestovné, živí mě rodiče apod.)

7. je, dle Vašeho názoru, v regionu Mostecka velká nezaměstnanost ?

- ☐ ne
- ☐ ano

8. jsou, dle Vašeho názoru, důležité faktory při ucházení se o práci jako barva pleti, věk, pohlaví, výška náboženství atd. ? Pokud ano, uveďte, prosím, konkrétně.

.....

9. máte zkušenosti s těmito faktory při hledání zaměstnání ?

- ☐ ano
- ☐ ne

10. Jste příjemcem dávky sociální péče. Jak hodnotíte spolupráci mezi Vámi a úředníky ?

- ☐ rozhodně dobře
- ☐ spíše dobře
- ☐ rozhodně špatně
- ☐ spíše špatně
- ☐ neumím posoudit

11. Váš příjem je tvořen především dávkou sociální péče a ostatními dávkami. Tyto dávky by Vám měly být vypláceny pravidelně každý měsíc. Za jak dlouho jste poprvé obdržel výplatu od podání žádosti o dávku sociální péče?

- ☐ do 7 dnů
- ☐ 8 – 14 dnů
- ☐ 15 – 21 dnů

- ☐ 22 – 28 dnů
- ☐ za 1 měsíc
- ☐ do 1 - 1,5 měsíce
- ☐ za déle
- ☐ již si nepamatuji

12. Kolikrát jste byl vyzván(a) k dopředložení dokladů nutných pro stanovení výše dávky ze strany úředníka, než byla Vaše žádost o dávku sociální péče v pořádku přijata jako úplná ?

- ☐ nebyl(a) jsem vyzván(a), měl(a) jsem vše v pořádku hned poprvé
- ☐ 2 x
- ☐ 3x – 4x
- ☐ víckrát než 4x
- ☐ nepamatuji se

13. Jsou pro Vám srozumitelné požadavky úředníka, který po Vás vyžaduje doklady k předložení, je Vám vysvětleno, k čemu doklady souží?

- ☐ rozhodně ano
- ☐ spíše ano
- ☐ rozhodně ne
- ☐ spíše ne
- ☐ neřeším to

14. Dávku sociální péče již pobíráte. Je její výplata vždy pravidelná do konce kalendářního měsíce ?

- ☐ rozhodně ano
- ☐ spíše ano
- ☐ rozhodně ne
- ☐ spíše ne
- ☐ nesleduji to

15. Domníváte se, že jsou dávky sociální péče pobírány spravedlivě a že všichni jsou posuzováni „stejným metrem“ ?

- ☐ rozhodně ano
- ☐ spíše ano
- ☐ rozhodně ne
- ☐ spíše ne
- ☐ nevím

16. Myslíte si, že jsou dávky sociální péče ze strany klientů zneužívány (např. dávka je utrácena za alkohol, automaty, cigarety nebo se zatajují různé skutečnosti tak, aby klient dostal více peněz, úředníkům se neříká pravda apod.)?

- ☐ rozhodně ano
- ☐ spíše ano
- ☐ rozhodně ne
- ☐ spíše ne
- ☐ nevím

17. Kolik procent klientů dle Vašeho názoru nebo zkušenosti „zneužívá“ pobírání dávek sociální péče ?

- ☐ 0 – 10 %
- ☐ 11 – 25% (až třetina)
- ☐ 26 – 50% (až polovina)
- ☐ 51 – 75% (až dvě třetiny)
- ☐ 76 – 100% (100% = všichni)

18. Myslíte si, že jsou dávky sociální péče ze strany úředníků zneužívány (např. (nevyplatí se všechny peníze které se mají vyplatit a úředník si je může třeba vyplatit sám sobě na účet nebo „nadržují“ svým známým a ty pak dostávají více peněz apod.)

- ☐ rozhodně ano
- ☐ spíše ano
- ☐ rozhodně ne
- ☐ spíše ne
- ☐ nevím

19. Kolik procent úředníků dle Vašeho názoru nebo zkušenosti zneužívá pobírání dávek sociální péče ?

- ☐ 0 – 10 %
- ☐ 11 – 25% (až třetina)
- ☐ 26 – 50% (až polovina)
- ☐ 51 – 75% (až dvě třetiny)
- ☐ 76 – 100% (100% = všichni)

20. mé pohlaví :

- ☐ žena
- ☐ muž

21. můj věk :

- ☐ 15 – 20 let
- ☐ 21 – 30 let
- ☐ 31 – 40 let
- ☐ 41 – 50 let
- ☐ 51 – 60 let
- ☐ 61 – 70 let
- ☐ více než 71 let

22. mé nejvyšší dosažené vzdělání :

- ☐ základní
- ☐ vyučen(a)
- ☐ vyučen(a) s maturitou
- ☐ středoškolské
- ☐ úplné střední odborné
- ☐ vyšší odborné
- ☐ vysokoškolské

23. můj stav :

- ☐ svobodný(á)
- ☐ vdaná, ženatý
- ☐ rozvedený(á)
- ☐ vdova, vdovec
- ☐ družský poměr

24. obec, nebo část obce, ve kterém žiji (všechny obce spadají do mikroregionu Litvínovska)

.....

Toto je konec dotazníku. Ještě jednou děkuji za Váš čas a ochotu vyplnit jej.

